

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28”лютого 2024 р.
Ф-КДМ-5

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та
управління закладом освіти**

Реєстраційний № _____

**Кваліфікаційна робота
АНІМАЛІСТИЧНИЙ ЖАНР У ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМУ МИСТЕЦТВІ
ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ У ТВОРЧІСТЬ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

ВЕРЕШ ЕМІЛІЯ
Студентка IV-го курсу
Освітня програма: Дошкільна освіта
Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 2024

Науковий керівник:

Тягур Василь Михайлович
кандидат педагогічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання, посада)

Завідувач кафедри педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти:

Біда Олена Анатоліївна
(доктор педагогічних наук, професор)

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2025 року

Протокол № _____ / 2025

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28”лютого 2024 р.
Ф-КДМ-5

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та
управління закладом освіти**

Кваліфікаційна робота

**АНІМАЛІСТИЧНИЙ ЖАНР У ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОМУ МИСТЕЦТВІ
ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ У ТВОРЧІСТЬ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Виконавець: студентка IV-го курсу

Вереш Емілія

освітня програма: Дошкільна освіта

спеціальність 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Тягур Василь Михайлович**

кандидат педагогічних наук, доцент
(*науковий ступінь, вчене звання, посада*)

Рецензент: **Кулін Агнеш Золтанівна**

старший викладач
(*науковий ступінь, вчене звання, посада*)

Берегове 2025

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою ЗУІ
Протокол №2 від „28” лютого 2024 р.
Ф-КДМ-5

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

**Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia,
Oktatás- és Intézményvezetés Tanszék**

**AZ ANIMALISZTIKUS MŰFAJ A DÍSZÍTŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETBEN ÉS ANNAK
MEGVALÓSÍTÁSI LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEKEK ALKOTÓ
MUNKÁJÁBAN**

Szakdolgozat

Készítette: Veres Emília

IV. évfolyamos óvodapedagógiai
szakos hallgató

Témavezető: Tyahur László

a pedagógia tudományok kandidátusa, docens
(*tudományos fokozat, cím, tisztség*)

Recenzens: Kulin Ágnes

főiskolai adjunktus
(*tudományos fokozat, cím, tisztség*)

Зміст

ВСТУП	6
I. ЗОБРАЖЕННЯ ТВАРИН НА ПОЧАТКУ	9
I.1. Наявність зображень тварин в різні історичні періоди	9
I.1.1. Доісторичні наскальні малюнки	9
I.1.2. Мистецтво Стародавнього Єгипету	11
I.1.3. Грецькі міфологічні твори	13
I.1.4. Середньовіччя	15
I.2. Зображення тварин в угорських та українських мистецьких творах	17
I.2.1. Зображення тварин в угорських мистецьких творах	17
I.2.2. Зображення тварин в українських мистецьких творах	19
II. АНІМАЛІСТИЧНІ ПОРТРЕТИ В НАРОДНОМУ МИСТЕЦТВІ	21
II.1. Скульптура (кераміка)	22
II.2. Різьба по дереву, меблеве мистецтво	24
II.3. Текстильні твори, художні вишиванки, ткані вироби	25
II.4. Стилзація у мистецтві	28
III. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЗОБРАЖЕННЯ ТВАРИН В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ	31
III.1. Про візуальне навчання	31
IV. ВІЗУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ НА ПРАКТИЦІ. ІЛЮСТРУВАННЯ ТВАРИН НА ЗАНЯТТЯХ У ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧОГО САДКА	34
IV.12. Досягнення педагогічних цілей діяльності	35
IV.1.1. Заняття в молодших групах	36
IV.1.2. Заняття у середніх групах	38
IV.1.3. заняття у старших групах	40
IV.2. Анімалістичний жанр у декоративно-прикладному мистецтві та можливості його впровадження у творчість дітей дошкільного віку	43
IV.2.1. Аналіз результатів дослідження	45
ВИСНОВКИ	56
РЕЗЮМЕ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	60
ДОДАТКИ	
Список зображень	
Додаток А	
Додаток В	
Додаток С	
Додаток D	

Tartalom

BEVEZETÉS	6
I. ÁLLATÁBRÁZOLÁS A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN	9
I.1. Állatábrázolás jelenléte a történelmi korszakokban.....	9
I.1.1. Őskor-barlangrajzok	9
I.1.2. Egyiptomi művészet.....	11
I.1.3. Görög mitológiai alkotások.....	13
I.1.4. Középkor.....	15
I.2. Állatábrázolás a magyar és ukrán kulturális hagyományok tükrében.....	17
I.2.1. Állatábrázolás magyar vonatkozásban.....	17
I.2.2. Állatábrázolás ukrán vonatkozásban.....	19
II. NÉPMŰVESZETI ÁLLATÁBRÁZOLÁSOK ÉS ANNAK TIPUSAI.....	21
II.1. Szobrászat (kerámia)	22
II.2. Fafaragás, bútorművészet	24
II.3. Textilművészet-hímzések, szőttések.....	25
II.4. A stilizálás	28
III. AZ ÁLLATÁBRÁZOLÁS FEJLŐDÉSÉNEK MEGFIGYELÉSE AZ ÓVODAI OKTATÁSBAN...31	
III.1. A vizuális nevelésről	31
IV. VIZUÁLIS NEVELÉS A GYAKORLATBAN. ÁLLATÁBRÁZOLÁS MEGJELENÍTÉSE AZ ÓVODAI FOGLALKOZÁSOKBAN.....	34
IV.1. A foglalkozások pedagógiai céljai	35
IV.1.1. Kiscsoportos foglalkozás:	36
IV.1.2. Középső csoportos foglalkozás:	38
IV.1.3. Nagycsoportos foglalkozás:	40
IV.2. Az animalisztikus műfaj a díszítő- és iparművészetben és annak megvalósítási lehetőségei az óvodáskorú gyermekek alkotó munkájában	43
IV.2.1. A kutatás eredményei.....	45
ÖSSZEGZÉS.....	56
PE3IOME	58
FELHASZNÁLT IRODALOM	60
MELLÉKLETEK.....	
Képjegyzék.....	
Diagramok.....	
Melléklet A.....	
Melléklet B.....	
Melléklet C.....	
Melléklet D.....	

BEVEZETÉS

A kortárs művészettörténetben különös figyelmet kap az animalista műfaj - egy olyan művészeti irányzat, amely az állatvilág ábrázolására összpontosít a maga sokszínűségében. Az állatművészet eredete az emberi történelem mélyére nyúlik vissza: a primitív vadászok vadállatokat ábrázoló sziklafestményeitől a különböző kultúrák és korszakok díszítő- és iparművészeti alkotásainak kifinomult értelmezéseiig. Napjainkban ez a műfaj ismét aktualitását nyeri, a hagyományos motívumokat a természet esztétikai megértésének új formáival ötvözve.

Az állatok ábrázolása a történelem folyamán számos művészeti ágazatban jelent meg – a mitológiában, festészetben, szobrászatban, kerámiaművészetben, zenében, irodalomban, később pedig a filmművészetben is. E megjelenítések nemcsak esztétikai értéket képviseltek, hanem hozzájárultak az egyetemes kultúra gazdagításához is.

Az állatábrázolás a díszítő- és iparművészetben nemcsak a hivatásos művészek munkáiban, hanem a pedagógia területén is megjelenik, különösen az óvodai nevelés rendszerében. Az állatábrázolásoknak köszönhetően a gyerekek nemcsak a természeti világot ismerik meg, hanem kreatív gondolkodást, képzelőerőt, érzelmi és értékalapú hozzáállást is fejlesztenek az élővilághoz. Így az állatos műfaj hatékony eszköz az óvodáskorú gyermekek esztétikai ízlésének és művészi kifejezőmódjának fejlesztésére.

A hazai és külföldi pedagógiai és művészetkritikai szakirodalomban aktívan vizsgálják az állati műfaj bevezetésének kérdését az óvodáskorú gyermekek kreativitásába. Nézzük, hogyan vizsgálták már ezt a kérdést.

A gyermekek kézművességbe való bevonásának kérdésével, valamint az állatos motívumok pedagógiai gyakorlatban való felhasználásával olyan ukrán kutatók foglalkoztak munkáikban, mint O. Savchenko, N. Havrysh, O. Rudnytska, V. Sukhomlynskyi és O. Shevniuk. A kortárs művészeti tanulmányok az állatművészet típusainak osztályozására, stílusjegyeire és kulturális kontextusára összpontosítanak. A kutatók, különösen T. Fasolko és I. Skomorovska, a díszítő- és iparművészet, köztük az állatművészet, mint a gyermekek művészi kifejezőmódjának és kognitív tevékenységének fejlesztésére szolgáló eszköz használatát elemzik. Az állatművészeti műfajnak az óvodáskorú gyermekek művészeti tevékenységébe való integrálását mint holisztikus pedagógiai folyamatot azonban még nem vizsgálták kellőképpen, ami meghatározza a téma relevanciáját és újszerűségét.

A nemzetközi kutatások azt mutatják, hogy a tanárok és a művészettörténészek érdeklődnek az állati művészet felhasználása iránt a gyermekek esztétikai érzékelésének, érzelmi empátiájának és kreatív gondolkodásának fejlesztése érdekében M. Jalongo W. Myers, M. Svendsen, M.

TaylorT. Zupancic, B. Cagran, M. Mulej, N. Nikolić és mások munkái figyelmet érdemelnek. A munkák, például, a művészeti nevelés fontosságát tárgyalja a gyermeki egyéniség feltárásában, ahol az állati témák a gyermekek természetes spontaneitásának, önkifejezésének szimbólumai.

Magyarországon D. Szabó, A. Hornyák, A. Kitzinger, G. Kovács, L. Varga, R. Zsámboki, B- Zsófia, K. Gökce és még sokan mások az óvodáskorú gyermekek kreatív fejlődését, az állatképeket és az állatos motívumokat vizsgálták a művészetben és a pedagógiában.

A téma iránti érdeklődésem abból a kíváncsiságból fakad, hogy miként változott az állatok ábrázolása az idők során, az őskori barlangrajzoktól egészen a kortárs művészeti formákig.

Témaválasztásomat a szakmai kíváncsiság vezérelte: arra kerestem a választ, milyen szerepet töltött be az állatábrázolás korábban, és milyen jelentősége van napjainkban. Kutatásom célja, hogy feltérképezsem a különböző történelmi korszakokban, kultúrákban és művészek által alkalmazott állatábrázolási formákat. Külön figyelmet fordítottam a népművészetben fellelhető ábrázolásokra – legyen szó szobrászatról, bútorművészetről vagy textilművészetről –, valamint a stilizálás fogalmára és jelentőségére. Fontosnak tartottam továbbá annak vizsgálatát, hogy milyen módon jelenik meg az állatábrázolás az óvodáskorú gyermekek vizuális nevelésében, milyen fejlődési folyamatokon mennek keresztül, illetve hogyan valósulnak meg az ilyen jellegű foglalkozások az óvodapedagógiai gyakorlatban.

Kutatásunk objektuma az óvodáskorú gyermekek művészeti és kreatív tevékenysége.

A vizsgálat tárgya az animalisztikus műfaj elemeinek bevezetése a díszítő- és iparművészetbe az óvodáskorú gyermekek kreativitásának folyamatában.

A vizsgálat célja az volt, hogy elméletileg alátámasszuk és kísérletileg teszteljük az animális műfaj művészeti és kézműves alkotásokban való alkalmazásának lehetőségeit az óvodáskorú gyermekek kreatív képességeinek fejlesztésére.

A céllal összhangban a következő kutatási feladatokat foglalmaztuk meg:

1. Az animalisztikus műfaj lényegének és sajátosságainak vizsgálata a kézművesség kontextusában.
2. Elemezni az óvodáskorú gyermekek kreativitásfejlesztésének pszichológiai és pedagógiai alapjait.
3. Meghatározni az animális motívumok hatékony megvalósításának pedagógiai feltételeit az alkotási folyamatban.
4. Módszertani ajánlások kidolgozása az állatos motívumokat használó kézműves foglalkozások megszervezéséhez.

A kutatás és a dolgozat megírása során a következő módszereket alkalmaztuk:

- elméleti: a pedagógiai, pszichológiai, művészettörténeti szakirodalom elemzése; összehasonlítás, általánosítás, rendszerezés;
- empirikus: a gyermekek kreatív tevékenységeinek megfigyelése, a tanárok és a szülők kérdőíves megkérdezése, a gyermekek munkáinak elemzése;
- pedagógiai kísérlet: állattani feladatok megvalósítása a művészeti és kézműves órák gyakorlatában;
- vizuális elemzési módszerek: a gyermeki kreativitás és a szakmai munkák mintáinak tanulmányozása az állatművészet műfajában.

Munkánk hipotézise az, hogy az animalisztikus műfaj céltudatos bevezetése az óvodáskorú gyermekek művészeti és alkotó tevékenységének folyamatába, az animalisztikus képek integrálása a művészeti és alkotó tevékenységbe hozzájárul esztétikai érzékelésük és ízlésük aktív fejlődéséhez, a természettel kapcsolatos érzelmi és értéktartalmak kialakításához, az őket körülvevő világról alkotott elképzelések bővítéséhez, valamint ösztönzi a kreatív kezdeményezést, a képzelet és az egyéni művészi képességek megnyilvánulását. Ez azt jelenti, hogy ha az óvodáskorú gyermekek művészeti és alkotótevékenységébe célzottan bevezetjük az animális műfaj elemeit (művekkel való ismerkedés, különböző technikákkal való munka - applikáció, modellezés, festés, kézművesség, stb.) ez nemcsak az esztétikai érzékelés kialakulásához és a kreatív gondolkodás fejlődéséhez járul hozzá, hanem biztosítja a gyermek kognitív és érzelmi-szenzoros szférájának hatékony összekapcsolását, serkenti az érdeklődést a természeti világ iránt, értéktartást alakít ki az étellel szemben és fejleszti az egyéni művészi képességeket. Mindez további alátámasztást igényel a kísérleti vagy elemző részben.

Szakdolgozatom szerkezetét a fent megfogalmazott célkitűzések mentén négy fő fejezetre bontottam. Az első fejezetben az állatábrázolás történelmi fejlődését vizsgálom: az őskori barlangrajzoktól az ókori egyiptomi és görög művészeten át a középkorig, külön alfejezetben kitérve a magyar és ukrán kultúrában megjelenő állatábrázolásokra, hagyományokra. A második fejezetben a népművészet különböző területein – így a kerámiában, a fafaragásban, a bútorművészetben és a textilművészetben – megjelenő állatábrázolásokkal foglalkozom, illetve elemzem a stilizálás esztétikai és technikai vonatkozásait. A harmadik fejezet középpontjában a vizuális nevelés elmélete és gyakorlata áll, különös tekintettel az állatábrázolásra mint fejlesztési eszközre. Végül a negyedik fejezetben óvodai foglalkozások tapasztalatai alapján hasonlítom össze a gyermekek állatábrázoló képességeit és kreativitását, valamint bemutatok egy kérdőíves felmérés eredményeit, amely az óvodapedagógusok véleményét vizsgálta az állatábrázoláson alapuló tevékenységekről.

I. ÁLLATÁBRÁZOLÁS A KÉPZŐMŰVÉSZETBEN

A történelem során az állatvilág állandó témája volt a művészetnek és annak különböző ágainak. Irányzatoktól függően a téma megközelítése és a hordozott üzenet változott ugyan, a téma azonban állandóan visszatért. Nem számít, hogy milyen kultúráról van szó, az állatok mindig is inspiráló szerepet játszottak: vagy pozitív személyiségként, vagy a gonosz megtestesítőjeként tekintettek rájuk. Talán soha nem tudjuk meg, hogy mikor kezdődött a készítés, hogy kifejezzük gondolatainkat a természetről, beleértve az állatokat is; lehet, hogy a barlangrajzokkal kezdődött? Vagy ennek a vágnak az eredete ennél régebbi? Ezt talán soha nem tudjuk eldönteni.

Pszichológusok és művészettörténészek azon töprengenek, hogy az emberek miért ábrázoltak állatokat az ősi barlangfestményeken. A műalkotások kezdetlegesek, és talán ésszerű összehasonlítani a gyermekrajzokon található egyszerűbb, de még mindig absztrakt illusztrációkkal. Ennek az összehasonlításnak van értelme, hiszen abban az időben maga az emberiség még csak formálódóban volt.

I.1. Állatábrázolás jelenléte a történelmi korszakokban

I.1.1. Őskor-barlangrajzok

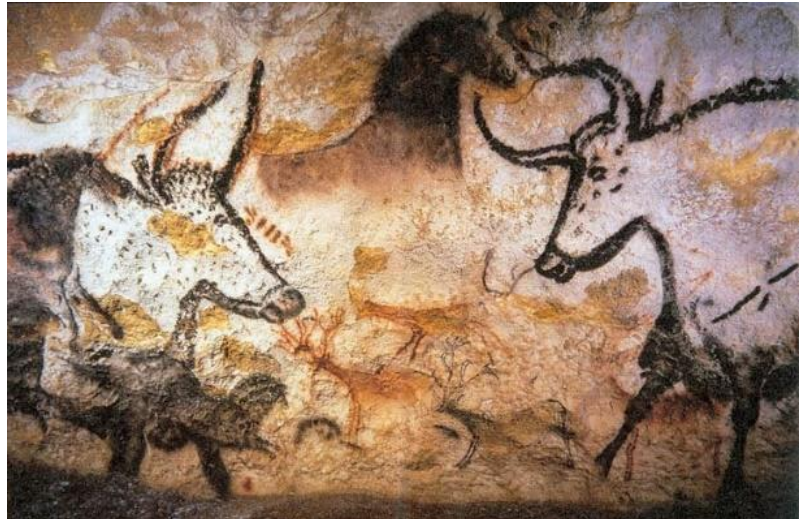
Az ember életét már ősidők óta végigkíséri a művészet. A művészet által nyilvánul meg a korok embereinek vágya, törekvése, öröme, szenvedés és a világ szemlélete. Minden kornak megvan a saját művészete, ami tükrözi az adott kort, az emberek gondolkodásmódját és életét.

Szobrászat, építészet, festészet, ezek mind elképzelhetetlenek anyagok nélkül, a szobrászat agyag nélkül, a festészet festék nélkül, az építészet pedig építőanyagok nélkül. Tehát az anyag használata az egyik alapvető sajátossága a művészetnek. Ebből ered az, hogy az ember feltalálta magát és megmunkálta a fát, az állatbőrt, a csontot, a követ.

Az őskorban az ember egy éles szerszámmal a csontra véste különböző (azóta már kihalt) állatok alakját, ezek a legősibb rajzművészet termékei. Aztán a csontokat/agyarakat elkezdték faragni, így megszületett a szobrászat.

Sok helyen, főleg barlangokban megjelentek kisebb-nagyobb, színes rajzok, ahol az ősember megörökítette vadászati zsákmányát, meglepően élethűen. A legrégebbi barlangrajzok 10-50 ezeréves múltra nyúlnak vissza. Az őskor művészetét az állatábrázolások jellemezték. A művészetnek mágikus erőt tulajdonítottak, a sikeres vadászatot segítette, ezt vadászmágiának nevezzük. A festmény elkészítésekor a barlang természetes felosztását (folyosók, helyiségek, repedések) használták fel.

A barlangrajzoknál megkülönböztetünk: főállatokat és mellékállatokat. A főállatok közé tartozik a bika, bölény és a ló, ezek a barlang fő részében, a magasban foglalták el a helyet (lásd 1.1.kép), míg a mellékállatok, mint az őz vagy a szarvas a bejáratnál, vagy közvetlenül a főállatok mellett foglalták el a helyüket. Egyes

1.1.kép Lascaux-i barlangrajz

állatokat együtt ábrázoltak, ilyen volt például a ló és a bölény, vagy a mamut és a bölény, míg voltak olyan állatok, amelyeket soha nem ábrázoltak egyszerre az adott falfelületen, ilyen volt például a bölény és a bika.

Az állatok körül nem tudunk felfedezni környezetet, mint fű, fa, növények vagy talaj. Az ősember a térbeli elmozdulásra nem figyelt, ez őt nem izgatta, így felfedezhetjük, hogy az egymásra rajzolt figurák jelentik az összetartozást (László Gyula, 1968).

Talán a legizgalmasabb kérdés, hogy mégis hogyan készültek a barlangrajzok? A barlangrajzokat az ősember a pattintott kőeszközök segítségével karcolták. Színezőanyaguk nem más volt, mint a szén, a földfesték, valamint a növényi nedvek. Technikájuk a satírozás, valamint a dörzsölés volt. Az állatokat oldalnézetből ábrázolták, jellemző volt a rajzokban a biztos vonalvezetés.

Legjelentősebb európai barlangfestmények egyike az Altamira (lásd 1.2.kép), amit Spanyolországban 1868-ban fedezett fel Sautuola és lánya (Kovács Nemere, 2015).

Később változások következnek be a művészetben, a rajzok már nem a barlangok mélyén helyezkednek el, hanem a sziklarepedésekben foglalják el új helyüket. A változásoknak az oka

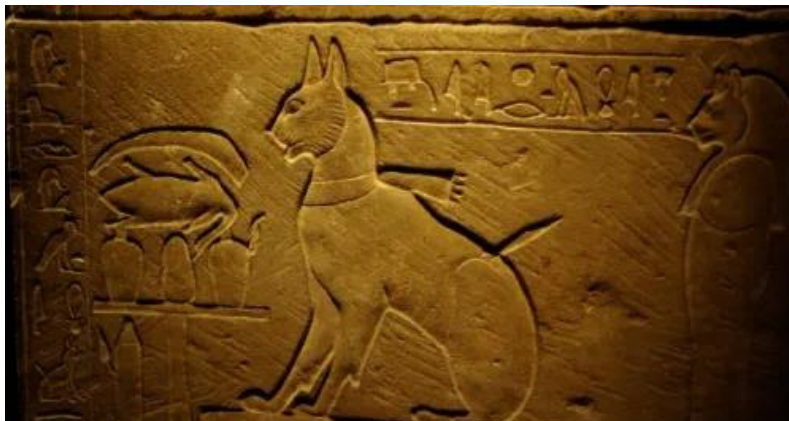

1.2. kép Altamira

nem mást, mint a letelepedés, az állatok háziasítása, a csiszolt kőeszközök használata. Az ábrázolásmód sokkal „lustább” lett, a közvetlen ábrázolások helyett a jelképek jelentek meg. A téma is megváltozik, inkább a tevékeny ember kerül az előtérbe, aki vadászik, mézet gyűjt, valamint táncol (László Gyula, 1968).

I.1.2. Egyiptomi művészet

Évezredek során a művészet fejlődését olyan folyamatossággal, mint az ókori Egyiptomban sehol sem követhetjük nyomon. A tudomány állítása szerint 5000 év művészi munkásságról mesélnek nekünk a romok és egyéb fennmaradt emlékek (lásd 1.3.kép).

1.3. kép Thutmose herceg macskájának sírhelye

Bár a művészet fejlődése során

voltak különböző fennakadások is, de ezek a gazdag művészi kincsek más népek művészetére is kihatással voltak, főként a görög és itáliai népekre.

Az egyiptomiaknak, földrajzi elhelyezkedése kapcsán, módjukban állt kipróbálni különböző természetes anyagokat, mint például.: lágy és kemény kővek, agyag, fa és a csontok megmunkálása, valamint a bronzöntés is. Később pedig ezt továbbfejlesztették a drágakövek, az üveg és zománc megmunkálásával (Kovács Nemere, 2015).

Az egyiptomi művészetben, az akkor készült tárgyak mind azt tanítják, hogy a lélek hallhatatlan marad, valamint képes a vándorlásra is. Ezért is fejlődött ki olyan szépen a sírkultúra, a balzsamozás, a mumifikálás, hogy a hozzátartozók a túlvilágon, az életük után is tudják azt folytatni, amit itt elkezdtek ebben az életben. A sírokból nyugvó emberek

1.4.kép Thutmose herceg macskájának szarkofágja

mellé szokás volt az állatokat is eltemetni, hogy a kedvenceik is kísérjék őket tovább a túlvilágra, ezeket az állatokat (legtöbbször macskákat) ugyan úgy mumifikálták mint azt embereket (lásd 1.4.kép), sőt szarkofágot is készítettek nekik (Varga Edith, 1958).

Az egyiptomi vallásfilozófia egyik alapgondolata az úgynevezett memphiszi teológia. Ezekből a fennmaradt írásos emlékekből megállapítható, hogy az egyiptomiak a természeti jelenségekben természetfölötti erőknek a megtestesülését látták, melyet a hieroglif írásban, a művészi ábrázolásokban ember vagy akár állat alakjában mintáztak meg. Egy-egy isten megjelenhetett nemcsak emberi, hanem állati alakban is, sőt nagyon gyakran az emberi testet állatfejjel olvasztották egybe. Az ókori Egyiptomban az emberek és az állatok közötti kapcsolat igencsak szoros volt. Az emberek úgy imádták az állatokat, mint az isteneket, ezért is volt jelen, a félig ember félig állat istenek ábrázolása.

Az ember és a macskák közötti kapcsolat több ezer évre nyúlik vissza. Sok-sok kultúrában, vallásban és mitológiában a macskák imádott lények voltak, sőt istenségnek tekintették őket. Fennmaradt szövegek és alkotások bizonyítékkul rendelkeznek, hogy a macskák mégis milyen erővel és kitartással jelennek meg az emberek pszichéjében.

Az ókori egyiptomi macska imádat megjelenik számos istenség ábrázolásában. Különböző isteneket ábrázolnak olyan fejjel, ami a macskáéhoz hasonlít. Ebbe a kategóriába tartozik például Szahmet, ókori egyiptomi istennő; Mafdet védelmező istennő, és Bástet (lásd 1.5.kép) ezek az istennők a hatalmat, az igazságosságot és a termékenységet képviselik. Mut (más néven Mout vagy Maut) az ókori Egyiptom anyaistennője volt. Gyakran képviselték macskaként vagy macska társaságában.

Az Új Királyságban előkerültek a macska alakú díszítések, ezek jelezték a macskakultusz egyre csak terjedő népszerűségét a mindennapokban. A Speos

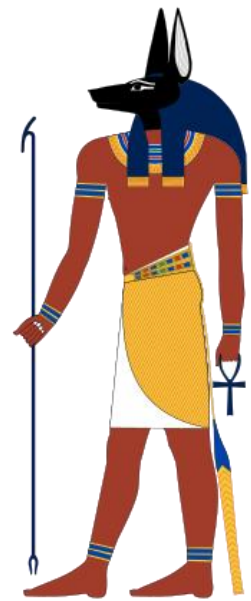
Artemidos, Saqqara és Bubastis régészeti lelőhelyein évszázadok óta temetők voltak. Ezek a temetők nagyszámú mumifikált macskát és macskaszobrot tartalmaztak, amelyek mára a világ múzeumi gyűjteményeiben találhatók.

A régészek különböző macskaábrázolások találtak szerte Egyiptomban, amelynek legtöbb része az ókori Egyiptomból származik. A macskákat ábrázolták falakba vésve, falakra festve, valamint szobrokként is.

1.5. kép Bástet macska alakjában

A másik állat, amelyiknek a kapcsolata az emberekkel szintén több ezer évre nyúlik vissza, az nem más, mint a sakál, vagy a vadkutya. Anubisz istent (lásd 1.6.kép) például sakál fejjel ábrázolják. Anubisz az ókori egyiptomi hitvilágban a halál, a mumifikálás és a balzsamozás istene. Ő kíséri a halottakat az alvilágba, óvja és védelmezi őket az oda vezető veszélyes úton, emellett Ozirisz ítélőszékének tagjaként részt vesz a szív súlyának megmérésében. Az ábrázolásokon fekvő sakál vagy vadkutya, illetve sakál- vagy kutyafejű ember alakjában jelenik meg. Különösen nagy tisztelet övezte, hiszen ő más kultúrák halálisteneivel ellentétben jóságos és gondoskodó szerepben tűnik fel (Kovács Nemere, 2015 54old).

1.6.kép Anubisz isten sakál fejjel

I.1.3. Görög mitológiai alkotások

A görögök is az élet bizonyos területeihez rendelt istenekben hittek. Példának okáért Aphrodité a szerelem istennője, amíg Arész a háború, Hadész pedig az alvilág, továbbá a halottak istene volt. A görög mitológia egy-két csodálatos történettel szolgál, amelyeket napjainkban is felelevenítünk.

Nagyon sok állatábrázolás jelenik meg a történelmi mítoszokban, mint például a Minótauros, Kentaur, Griffmadár, Medúza stb.... De mi is az a mítosz? A mítosz eredeti értelmezésben, irodalomelméletben, továbbá kultúrtörténelemben az eltérő emberi kultúrák, valamint vallások, a mítoszaikban magyarázzák meg a világ keletkezéséről, ezen kívül lényegéről, az emberi civilizáció gyökereiről szóló elképzeléseiket. Az eszkatológiában, a vallási mítoszok szerint a hős legyőzi a rosszat, és a végítélet után ismét megteremti a paradicsomi állapotot. Istenekről, félistenekről, természetfeletti képességekkel rendelkező hősookról szóló, valós, valamint mesei elemeket tartalmazó történet (Масол Людмила, 2014).

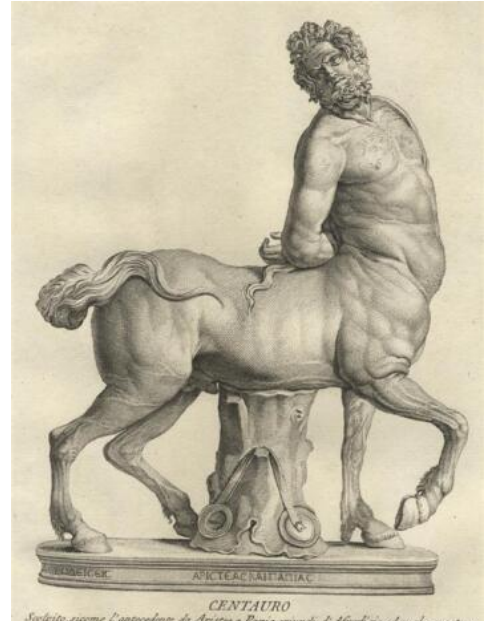
Pár példa a mítoszokban megjelenő állatokról:

A Minótauros (lásd 1.7.kép): A Minótauros a görög mitológiában félig ember, félig bika alakú teremtmény volt. Az állampolgárok szeme elől abba a labirintusba rejtették, amelyet Daidalosz épített Kréta szigetén.

1.7. kép Minótauros

A kentaur: A kentaurok félig ember, félig ló alakú lények a görög mitológiában. A korai attikai vázafestményeken úgy ábrázolták őket, hogy egy emberalakhoz társul egy ló hátsóteste, a későbbiekben már úgy, hogy egy emberi torzóhoz társul egy ló marja, ahol a ló nyakának kéne lennie. A félig ember, félig ló teremtményt sok író úgy ábrázolta művében, mint olyan lény, aki két faj határán áll, ami a természetében is érződik.

1.8. kép Kentaur

A Griffmadár (lásd 1.9.kép): A griff, esetleg más néven griffmadár mesebeli állat. Teste az oroszlánéhoz, feje, továbbá szárnyai a saséhoz hasonlóak. Ahogy tradicionálisan az oroszlánt tekintették a szárazföldi állatok, a sast pedig a madarak királyának, úgy a griffet is különösen nagy, fenséges állatnak, minden teremtmény urának tartották. Neve görögül csórt, kampós orrot jelent.

Végezetül pedig a Medúza (lásd 1.10.kép): Medúza a görög mitológiából ismert Gorgó szörnyalakok közé tartozik. Az ijesztő nőalak haja helyén kígyók, viperák vannak, teste pedig pikkelyes. Történetének több változata is ismert (Kovács Nemere, 2015).

1.9. kép Griffmadár

1.10. kép Medúza

I.1.4. Középkor

A középkori művészet gyűjtőfogalma magában foglalja, a román valamint a gótikus művészetet, továbbá a kora reneszánsz művészetét.

Román stílusnak, vagy romanikának nevezzük az európai országok 11. és 12. századi műalkotásainak együttesét. A román kor az ezredforduló környékén kezdődött és a francia gótika elterjedéséig, a 13. század elejéig tartott. A

romanikát megelőző időszakot preromán kornak nevezik. A román kor szobrászata épületplasztika, elsősorban dombormű, így alapvetően különbözik az antikvitás önálló, az anatómiát hangsúlyozó szobraitól. A pre- és korai romanika jellemzője a lapos dombormű, míg az érett román művészetben megjelenő oromdíszek fél- vagy magas reliefek. A szobrok és faragványok első sorban szemöldökgerendákon, oszlopfőkön (lásd 1.11.kép), orommezőkön, kapuzatokon jelennek meg. Formai és tartalmi tekintetben a romanika plasztikája hieratikus, szigorúan meghatározott, hangsúlyozottan ünnepélyes, gyakran merev formáit a vallásos hagyomány alakította ki. A román kori művészet számos olyan szimbolikus tartalmat hordoz, ami a mai néző számára már nem érthető (keverék állatábrázolások, számok- és drágakövek jelképrendszere).

1.11. kép Román stílusú oszlopfő dísz

1.12. kép Vízköpők

A *gótika* az érett középkor művészetének egyik irányzata volt, amely mintegy két évszázadot ölelt fel. Észak-Franciaországban a román művészetből fejlődött ki a 12. században, majd egész Nyugat-Európában, valamint Észak-, Dél- és Közép-Európa nagy részén is elterjedt. A gótika korában kezdődött el a vízköpők alakos kidolgozása (lásd 1.12.kép). Az építészetben a vízköpő egy kőből faragott groteszk figura, amely általában valamilyen állatot testesített meg. (díszítő célra alkalmazott, fantázia szülte vagy mitikus alak, szörny), amelynek

eredeti rendeltetése az volt, hogy a háztetőről lefolyó esővizet összegyűjtse és úgy vezesse tovább.

1.13. kép Gustave Moreau festmény

A *kora reneszánsz* tudományos forradalmat, művészeti átalakulást, megújulást hozó, meghatározó kulturális mozgalom volt Európa újkori történelmének hajnalán. Egyben művelődéstörténeti és művészettörténeti korszak is, amely a középkor végét és az újkor elejét (korai újkor) felölelő átmeneti időszakra esik. Kezdetét Itáliában a 14. század végére teszik, de Európa többi részén csak később, leginkább a 16. század elején kezdődött. A reneszánsz kor egyik kedvelt állatábrázolása a Pegazus lett (lásd 1.13.kép), melyhez különféle legendákat társítottak. Pegazust ábrázoló festmények és szobrok különösen kedveltek lettek és elterjedtek világszerte.

Babilónia

Kr. e. a 18. században Babilon kedvező fekvésének köszönhetően a város fejlett gazdasági és kulturális élettel rendelkezett. Babilon második virágzása II. Nabukodonozor (Kr. e. 605-562) uralkodásához kötődik, aki az egykori Asszír Birodalom nagy részét uralta, és a mezopotámiai metropolisz történetének legdicsőösebb időszakát tudhatta magáénak. Külsőleg Nabukodonozor a babiloni állam kiterjesztésére törekedett, meghódította Szíriát és Palesztinát. Belsőleg Nabukodonozor uralkodása az intenzív városi tevékenység révén azt jelentette, hogy Babilon olyan rangra és tekintélyre tett szert, amely világszerte legendássá vált.

Az asszírok után keletkezett újbabiloni birodalom művészetét tudatos archaizmus jellemezte. Babilont egykori pompájában akarták feleleveníteni: szövegeket adaptáltak régi formákra, emlékeket gyűjtöttek a régi királyok épületeiről, sőt ásatásokat is indítottak, múzeumokat építettek régi sztélékből.

Az építészet hagyománya megmarad. Mivel Asszírria elpusztítása után a régi városképet nem tudták helyreállítani, falak, széles utcák, terek és köhidak rendszerével új várost indítottak. A város súlypontja mindig is a piramis volt. A falakat domborművek díszítik (Sebestyén Gyula, Mahler Ede, Láng Nándor, Kuzsinszky Bálint, 1997).

A tégladomborműves technikáját zománcfestékekkel kombinálják, ahogy a mellékletekben is látható (lásd 1.14.kép). Így épültek fel Babilon leghíresebb emlékművei. Motívumok: sárkány, bika, oroszlán, dekoratív virág. Mezopotámia legszebb művészeti emléke a Babilon városát ékesítő Istár-kapu, a hozzá vezető körmenet a kor emléke.

1.14. kép Babilon városát ékesítő Istár-kapu

I.2.1. Állatábrázolás magyar vonatkozásban.

Honfoglalás csodaszarvas, turul legenda

A honfoglaló magyar törzsek a 9. század végén úgy léptek be a Kárpát-medence földjére, hogy tökéletesen kiforrott, valamint minden sztyeppei nép művészetétől eltérő, egyedi ízlés, s művészi gyakorlat birtokában éltek. Viszont ahogy megtörtént a kereszténység felvétele, valamint a királyság megszervezése úgy száz évvel később szinte egy csapásra, nyomtalanul eltörölték a ruhákon, ékszereken, s fegyvereken megjelenő keletiesen pompázó, ragyogó díszítőművészetet.

De a honfoglaló magyar törzsek nem csak kiforrott művészeti alkotásokat hagytak ránk, hanem történeteket és mítoszokat is egyaránt. Vajon hogyan őrződhetek meg az írásbeliség hiányában az ősi magyar mitológia elemei?

A magyar mitológia rendszere a magyar néphit, a népmesék, a mondák, a ráolvasások, a népi imák és a máig élő népszokások révén feleleveníthetők. Ezek a közvetett források pótolják a hiányzó, írásban fenn nem maradt mítoszteremtő összövegeket. Krónikáink viszont megőrizték a magyar őstörténet totemisztikus motívumait: a turultól gyermeket foganó Emese és a csodaszarvast üldöző testvérpár, Hunor és Magor történetét (dr. Kiss Gabriella, Tankó Istvánné, 2020)

Hunor és Magor története:

A csodaszarvas-monda keletkezésének idejét meghatározni nem lehet. Azt feltételezik, hogy Hunor és Magor történetét a honfoglaló magyar nép hozta magával keletről. A mondában több elem is keveredik egymással, mint például bibliai, magyar, bolgár és eurázsiai. A történet legrészletesebb leírását Kézai Simon krónikájából a Gesta Hungarorum című munkája őrizte meg, de egyes részleteit megőrizte a néphagyomány, a mondavilág és Anonymus Gesta Hungarorum című műve is.

A történet a bábeli zűrzavar után indul, amit a Bibliából ismerhetünk. Ekkor Ménrót fejedelem a feleségével két fiút nemzett: Hunort és Magort. Mikor a két elsőszülött felnőtté cseperedett megkapták örökségüket az édesapuktól és külön sátorba költöztek. Viszont később új hazát szerettek volna keresni maguknak, ezért vadászatra indultak, útjukat pedig egy csodaszarvas vezette. Mikor a szarvas elvezette őket Meotisz vidékére, a vízben, halban, fűben, fában és vadban is gazdag helyre, eltűnt e szemük elől. Letelepedésre tökéletesen alkalmas terület volt, s a két fiút maradásra intette a hely. Viszont a családalapításhoz feleséget kellett szerezniük, ezért leányrablásra indultak. Küldetésük során Belár fiainak asszonyaira és gyermekeire bukkantak, s őket elragadva Dulán fejedelem gyermekei között találták meg a feleségüket. A két házasságból összesen 108 utód született. A monda szerint tőlük ered a hunok 108 nemzetsége. Hunor későbbi leszármazottai a hunok, Magoré pedig a magyarok.

Csodaszarvas-ábrázolás és jelképesége:

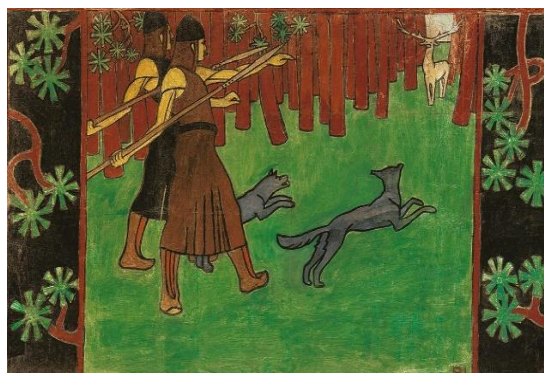
A képen 9 szarvasból álló millenniumi emlékmű kompozíció részlete látható. A hatalmas agancsú szarvasok szorosan egymás mellé húzódnak.

A szarvas a magyar ősmitológiában az egyik legfontosabb totemállat. A sztyeppei népek mondavilágában azonban nem csupán totemős, hanem vezető állat is, ami a különböző mítoszok szerint új hazát mutat az őt követő népeknek.

Ábrázolásának számos változatát ismerjük. Agancsa sok nép kultúrájában jelképes erővel bír: az örök megújulást hirdeti (lásd 1.15.kép). Ezek között az agancsok között gyakran a Nap, a Hold és a csillagok láthatók. Ez az ábrázolásmód az állat égi tulajdonságaira utal. A szarvas ezenkívül az örök élet szimbóluma is a kultúránkban, hiszen ismeri a gyógyfüvek és az örök élet vizének ősi titkát. A monda továbbélését nemzeti kultúránkban többek között Arany János Rege a csodaszarvasról (lásd 1.16.kép) és Bartók Béla Cantata profana című művei jelentik (dr. Kiss Gabriella, Tankó Istvánné, 2020).

1.15. kép A budapesti Cantata profana-kút

1.16. kép Remsey Jenő festménye

A turulmadár:

A turul a magyar eredetmondák legendás madara. Kézai Simon szerint Attilától Géza fejedelem idejéig a koronás fejű turul volt a magyarság hadi jelvénye (lásd 1.17.kép), mint ahogyan Árpád pajzsán is megjelenik a turul motívum.

1.17. kép Árpád pajzsa

A Turul legenda „születése”, eredete messze visszanyúlik a történelem előtti magyar múltba. A magyarok ősi hitvilágának emléke, az égi hatalom, valamint az uralkodói fensőbbiség megtestesítője, az isteni gondviselés és iránymutatás nemzeti jelképe. A mondavilág tőle eredezteti a Turul nemzetséget (a későbbi Árpád-házat), és mint ilyen a dinasztia fejedelmeinek és királyainak isteni eredetét hivatott hangsúlyozni. E titokzatos madár a mai napig szorosan kötődik hozzánk, bár igazából azt sem tudjuk pontosan, melyik állatról van is szó. Van egy mítoszi valósága a Turulnak, és van egy valós. Mindkettő már a régi magyarság számára a Szentlélek jelölője, hírnöke volt.

Mivel főleg a XIX. században fedezték fel ismét ezen ősi szimbólumunkat, ezért abban az időszakban-főleg a honfoglalás millenniumának idején-rengeteg szobrot állítottak országszerte, és nem csak szobrokban, hanem akár címerekben is megjelent a turulmadár, mint például a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola címrében is egyaránt. A XX. Században, a Horthy-korszakban szintén nagy divatja volt a turulmadár használatának, majd a kommunizmus ideje alatt jó időre száműzték a magyar közgondolkodásból, egészen a rendszerváltásig (dr. Kiss Gabriella, Tankó Istvánné, 2020).

1.2.2. Állatábrázolás ukrán vonatkozásban

Az ukrán népi kultúrában számos állat szimbolikus jelentéssel bír, hasonlóan a magyarhoz. Ezek az állatok gyakran jelennek meg népmesékben, hímzésekben és más népművészeti alkotásokban, amelyek mély kulturális jelentéssel rendelkeznek.

Madarak

- Gólya: Az ukránok kedvenc madara, a családi boldogság, a jólét és a tavasz hírnöke. Gyakran jelenik meg népi hímzésekben és mesékben.
- Fecske: A jólét, boldogság, házassági beleegyezés, a tavasz és a természet újjászületésének szimbóluma. Emellett az anyaság jelképe is.
- Csalogány: A dal iránti szeretet és a költészet szimbóluma.

- Kakukk: Az ukrán dalokban az anya gyászát szimbolizálja, aki elvesztette gyermekét.
- Daru: A honvágy és a szülőföld iránti szomorúság jelképe.

Emlősök

- Kecske: A termékenység és a bőség szimbóluma. Egyes kutatók szerint a kecske és a farkas totemállatok voltak azoknál a törzseknél, amelyekből az ukrán nemzet kialakult.
- Farkas: Totemállatként tisztelték, és az ukrán nép eredetéhez kapcsolódik.
- Ló: A hűség, odaadás és szabadság szimbóluma. Gyakran ábrázolják népi hímzésekben és díszítésekben.
- Óstulok: A termékenység és az erő jelképe.

Egyéb állatok

- Pillangó: Az átalakulás és a lélek szimbóluma, gyakran jelenik meg hímzésekben és díszítésekben.
- Pók: A sors és a kreativitás jelképe, különösen a hálózövés képessége miatt (Мусіхіна Л. 2013).

II. NÉPMŰVESZETI ÁLLATÁBRÁZOLÁSOK ÉS ANNAK TIPUSAI

A múzeumokban található magyar népművészeti tárgyak zöme a XIX. századból (az 1830-as évekből) származnak, viszont a fennmaradt emlékek támogatásával megállapítható az egyes díszítő stílusok változásai, valamint egyes elemek változatlan továbbélése. Ezen változásokat politikai, kulturális, társadalmi faktorok befolyásolták.

Nem egységes, különféle díszítőstílusok, műfajok élnek egymás mellett. Ebben a korszakban is készültek egyszerű formájú használati tárgyak, melyekre olyan geometrikus minták kerültek, amik a későbbi népművészeti korszakban is megfigyelhetők, viszont a XVIII. századi népművészet díszítésének fő jellemzője a reneszánsz, valamint a barokk hatása:

- virágornamentika használata: tulipán, gránátalma, szegfű, gyöngyvirág, virágtő, inda, virágcsokrok, rozetták, olaszkancsós korsós virágok stb.
- állatábrázolások: szarvas, páva, galamb, bárány, pelikán stb.

Ezek a motívumok jelentek meg hímzéseken, cserépedényeken, festett bútorokon stb (Füvessy Anikó, 1998).

Olyan kutatók, mint Zupancic, Cagran & Mulej (2015), a gyermekek kreativitásának fejlesztését célzó művészeti megközelítéseket elemzik a műfaji motívumokat használó vizuális tevékenységek révén. Bár a tanulmányok nem mindig említik közvetlenül az állatábrázolásokat, az állatábrázolások hagyományosan a népi díszítőművészet (hímzés, faragás) alapját képezik, amelyeket az oktatásban aktívan használnak.

A népművészet elemei, különösen az állatmotívumok, hosszú ideje fontos szerepet játszanak a gyermeki vizuális nevelésben. A tradicionális díszítőművészet gazdag motívumkincse – például szarvasok, pávák, galambok – nemcsak esztétikai élményt nyújt, hanem a kulturális örökség közvetítésének is eszköze. Brandow-Faller (2018) szerint „a népművészetben és a játéktervezésben megjelenő állatmotívumok alakították a kisgyermekkori vizuális műveltséget”, ami jól mutatja, hogy ezek a vizuális elemek már egészen fiatal korban formálják a gyermekek esztétikai érzékét, kreativitását és kulturális identitását. Emellett kutatások is alátámasztják, hogy a vizuális szimbolikus játéknak – beleértve az állatábrázolást is – kitett gyermekek általában magasabb pontszámot érnek el a divergens gondolkodást mérő méréseken (Schoon & Cheng, 2011). Ez azt mutatja, hogy az állatmotívumok alkalmazása nem csupán a hagyományos művészeti nevelés szempontjából fontos, hanem a kreatív gondolkodás fejlesztésében is kiemelt szerepet játszik.

II.1. Szobrászat (kerámia)

2.1.kép Horváth János fazekasmester

A kerámia az athéni Keramaikosz térről kapta nevét, az ottani fazekasok telepéről. Építőanyagok, csempék, edények, díszek, szobrocskák agyagból való készítésének ősi technikája. Az agyag a földpátok elmállásából keletkezik, s vele keveredett vasvegyületek, ezen kívül egyéb ásványi anyagok következménye képpen égetéskor vörös, barna, sárga színű lesz. A legfinomabb égethető agyag a kaolin, amelyből a porcelán készül.

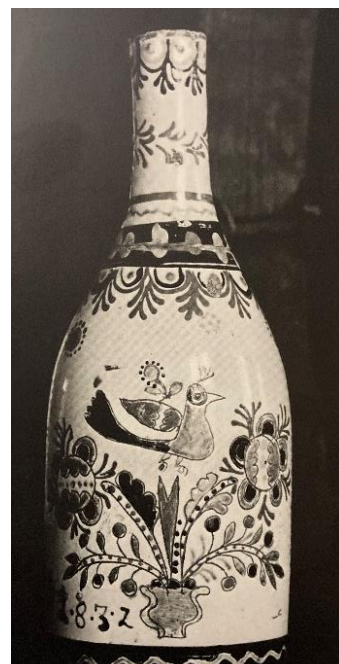
A kerámia lelke a szobrászatnál megismert sokoldalú agyag, mely ellenállás nélkül formálódik forgástestté a fazekaskorongon, követi az alakító ujjakat s a mintázófa nyomát. Égetéskor szétválaszthatatlanul egyesül az agyag, továbbá a máz, a forma, továbbá a szín.

A kerámia a szobrászat, ezen kívül a festészet között foglal helyet, egybefogja a plasztikát, ezen kívül a színt, de a két elem egybeötvözésével végül is önálló műfajt teremt.

A magyar finomkerámia-ipar a 19. század közepére nyúlik vissza (lásd 2.1.kép). A fazekasipar már régóta létezik, de csak a reformkor és az iparosodás után kezdett el fejlődni. A 20. század elején három nagy gyár volt említésre méltó. A Herendi Porcelángyár, a Zsolnay-gyár és a Fischer-féle majolikagyár.

A magyar népi iparművészet egyik leggazdagabb ága, a népi kerámia forma-, szín- és díszítésvilágáról híres. E darabok alkotói hagyományosan szekérrel járták a földeket, és általában nem pénzért alkudoztak, hanem az edény minőségétől és díszítésétől függően gabonát fogadtak el fizetségként. Ez a közvetlen kapcsolat a megrendelővel lehetővé tette, hogy a méretre, funkcióra és színre/díszítésre vonatkozó kívánságaik az általuk készített kerámiákban is megjelenjenek, ami jelentős hatással volt a fazekasközpontok fejlődésére az idők folyamán.

Az agyag feldolgozásának technikája három jól elkülöníthető fázisra oszlik. A fazekas maga bányászt ki az agyagot, majd tisztította, szükségnek megfelelően keverte, mezítláb kitaposta, szeletelte, finomította. A munka második részének középpontjában a korongon

2.2. kép Borospalack

történő formázás áll. A korongot a fazekas mindig legfontosabb szerszámának tartotta, ezért a céhkorsókon, jelvényeken ez az egész ipar jelképe. Az elkészült edényeket árnyékos, de meleg helyen csontkeménységűre szárítják, majd az alapszín megadása és a díszítés következik. A harmadik menetben megkezdődik az edények kiégetése. Az égetés befejeztével a cserepeket a kemencével együtt kihűlni hagyják, és csak azután szedik ki a kész edényeket.

2.3. kép Tál, visszatekintő madár ábrázolásával

A fazekasok és a tálkészítők két különböző kézműves foglalkozást űztek az agyaggal ugyanazon a településen. A fazekasok egyszerű használati tárgyak, például: edények, serpenyők, hal- és kacsaedények, virágcserepek és csirkeedények készítésére specializálódtak. Eközben a tálkészítőket nagyra becsülték, mert olyan dekoratívabb edényeket tudtak készíteni (lásd 2.3.kép), mint a tejes- és lekváros kancsók, bögrék, gyertyatartók és perselyek. Bár egy tálkészítő vagy korsókészítő sok olyan tárgyat tudott készíteni, mint egy fazekas, a fazekasok jellemzően nem voltak elég képzetek a

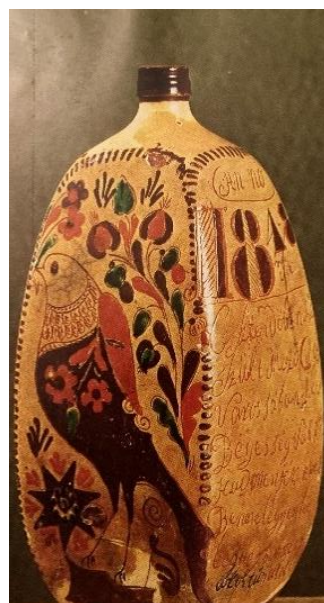
táلكészítés művészetében ahhoz, hogy ezeket elkészítsék.

Az edények díszítésénél, vagyis a pálinkás butellákon, a borospalackokon, a tálakon különböző növényi és állati motívumokat találunk, ez utóbbiak között a madár a leggyakoribb, viszont szarvas motívum is megjelenik rajtuk (Balassa Iván, Ortutay Gyula, 1979).

De miért a madár motívum a leggyakoribb?

Az emberi kultúra kezdete óta a madarak megragadták a gondolkodók képzeletét; a madaraknak nincsenek határaik, mivel gyorsan szárnyalnak az égen, és olyan helyekre jutnak el, amelyek messze túlmutatnak az emberek határain. Ennek eredményeképpen természetes, hogy a madarak a mitikus lények titokzatos birodalmában is helyet kaptak.

Európa hagyományos művészetét vizsgálva nyilvánvaló, hogy a madár visszatérő motívum számos díszítésben. A madár-virág motívum (lásd 2.4.kép) kézzel készített termékeken keletkezett, és később a vidéki kézművesek is átvették. A madárszimbólum mindenütt jelen

2.4. kép Pálinkásbutella

van a különböző díszítési formák között, a leggyakoribb a növénydíszítéssel kísért kötött mintában való ábrázolása (Fügedi Márta, 1993).

II.2. Fafaragás, bútorművészet.

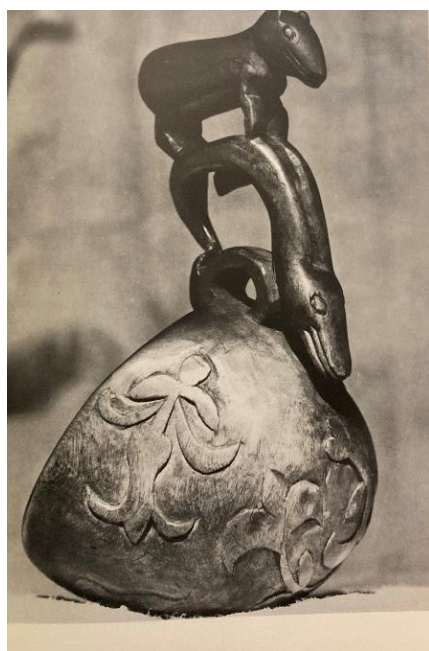
A fa széles körben elérhető és sokoldalúan felhasználható nyersanyag, amelyet a szerszámkészítők az idők kezdete óta használnak. A famegmunkálás még mindig népszerű szakma a férfiak körében, és még a korlátozott képességekkel rendelkezők is sokféle célra használhatják a fából készült tárgyakat. A fa bősége miatt ideális anyag a kézművességhez, és sokoldalúsága miatt számos feladatra kiválóan alkalmas.

Az anyag és jellemzőinek alapos ismerete mellett az anyag megmunkálásához használt eszközök is lényeges szerepet játszik. Míg a falusi faragószínekben a mesterek által készített tárgyak karbantartására vagy kiegészítésére használt sokféle szerszámmal találkozunk, a pásztor minden famegmunkáló szerszáma a magánál hordott kés, valamint a kalibában tartott balta (Balassa Iván, Ortutay Gyula, 1979).

A pásztorok ősidők óta híresek voltak faragási képességeikről. Mivel több idejük volt, mint a nagybirtokon dolgozó cselédeknek vagy a saját földjüket gondozó parasztnak, a pásztorok gyakran elővettek egy kést és egy fadarabot a táskájuk aljáról, amikor a szarvasmarhával voltak kint. Ügyes kezükkel gyönyörű műalkotások születtek. Ezért van az, hogy a pásztorművészet századunk első évtizedeiben még akkor is megmaradt, amikor a falusi parasztnak, a cselédek már rég nem díszítették tárgyaikat (Bellon Tibor, Fügedi Márta, Szilágyi Miklós, 1998).

A legkorábbi bizonyítékok arra, hogy az ember olyan fafaragó szerszámokat használt, mint a kés, a fejsze és az ék, a legkezdetlegesebb fokán álló népeknél is megvan, ami arra utal, hogy ezek voltak az első szerszámok, amelyeket ebben a mesterségben használtak. A vasmegmunkálás fejlődésével további szerszámok jöttek létre, köztük az ívelt pengéjű véső, a szalu (nyeles fejsze), véső (egy irányban élezett kemény ék), vonókés (két kézzel húzott késpenge) és a szakosodó famunka egyéb eszközei: bárd, gyalu, fűrész stb.

Felhasználás szempontjából elterjedtek voltak a pásztorfalagások. A technika és a stílus régióként változott. Az Alföldön a pásztorok a bőr- és szarvfaragásban jeleskedtek, míg a Dunántúlon a spanyolos díszítés volt jellemző. A felvidéki pásztorok ezzel szemben áttört és domborműves díszítést, valamint

2.5. kép. Ivócsanak

domborműves díszítést, valamint

ólomöntést alkalmaztak. A pásztorok egyik ilyen tárgya, ami fontos volt számukra, az nem más, mint a csanak/kulacs (lásd 2.5.kép). A csanak felbecsülhetetlen segítséget jelent a pásztor számára. Ez egy olyan edény, amelyet a karjukra akasztanak, és arra használják, hogy vizet merítsenek egy forrásból. Az edény alakja sokféle lehet, a hosszúkás kanálformától a hengeres bögréig. Az edény oldalát és alját gyakran a természetet és az embert ábrázoló faragványok díszítik.

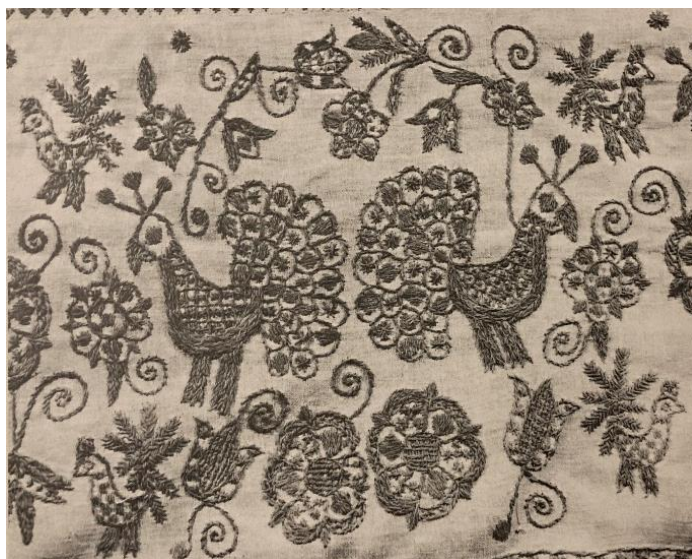
Van azonban egy egészen más formája a fafaragásnak, amelyet nem mindenki ismer, és nem mindenki tud elsajátítani: ez a fa díszművesség. A faragáshoz értő parasztember a legegyszerűbb bútorokat is el tudta készíteni, azonban tudjuk, hogy asztalos céhek már a középkor óta léteztek, még ha nem is elsősorban a paraszti lakosságnak szánták őket (Bellon Tibor, Fügedi Márta, Szilágyi Miklós, 1998).

II.3. Textilművészet-hímzések, szőttések

A művészet gyökerei messze a történelem előtti időkbe nyúlnak vissza. Minden korszakban arra törekedtek, hogy a környezetet az adott korszak stílusirányzataiból származó egyediséggel szépítsék meg. Úgy tartják, hogy a szövészek kezdetleges változata Mezopotámiában keletkezett.

Úgy tűnik, hogy a fonás és a szövés az agyagművességgel párhuzamosan fejlődött, amit az ókori edényeken látható fonaldíszek is bizonyítanak. Egyértelmű, hogy az ember már kora óta alkalmazta ezeket a technikákat, különböző növények felhasználásával hálót és kezdetleges ruhadarabokat készített személyes használatra.

Vessünk egy pillantást a korábban keletkezett textilművészetre: a szövésre. A szövés egy olyan folyamat, amelynek során az egymásra merőlegesen futó fonalakat egymásba fonják, hogy egy folytonos anyaglapot alkossanak. Ehhez két különböző fonalrendszerre van szükség. A szövet hosszát láncfonalnak, szélességét vetüléknek, a fonalak kereszteződését vetülékpontnak nevezzük, a vetülékpontok egyszerű elrendezését alapvetésnek, a fonalak bonyolultabb szövése esetén pedig mintás vagy ábrás vetüléknek/kötésnek nevezzük.

2.6.kép Egymásnak hátat fordító madarak

A felhasznált fonal típusa közvetlenül befolyásolta a vászon minőségét. A legfinomabb vásznakat virágkenderből készítették, azonban a boltban vásárolt pamutot néha keverték a szövő

saját maga által fonott kenderrel (félpamut). A felhasznált anyagokon kívül a szövés egyenletessége és vékonysága, valamint a szövő mestersége is lényeges tényező volt, amelyet a szövés során figyelembe kellett venni.

A következő művészeti ág a hímzés. A hímzés egy olyan dekoratív technika, amely során tűt és cérnát használva, öltéseket varrnak a szövetre, hogy bonyolult mintákat hozzanak létre. Gyorsabb és egyszerűbb, mint a szövés, és eredetileg szövetdarabok egymáshoz való rögzítésére használták. A tűvel való varrás az egyszerű varrás fejlettebb és művészebb továbbfejlesztett technikája. Ha díszesebb, szélesebb fonalat használtak volna a varráshoz, akkor a ruhadarabot hímezték volna. A hímzést leggyakrabban a ruhadarabok olyan részein alkalmazták, amelyek gyorsabb kopásnak voltak kitéve, mint például a gomblyukak körül, a szegélyeknél, vagy a varrásoknál.

A magyar népi hímzés a fonalszámolásos és a szabad rajzolásos hímzési módszerek kombinációjának köszönhetően gazdag díszítéssel rendelkezik. A keresztszemes hímzés alapvető tulajdonsága, hogy a szövet textúrája határozza meg a díszítő minták megjelenését. Az öltéseket az anyag szálaiba szövik be, ami olyan mintákat eredményez, amelyek többnyire geometrikus formákból állnak, hasonlóan a szöttek díszítményekhez. A hímzés sokkal szabadabb mesterség, mint a szövés, mivel nagyobb teret enged a kreativitásnak a színezés és a motívumok elrendezése terén. A keresztszemes hímzés már az idők kezdete óta létezik, de minden kultúrának megvan a maga művészi változata.

A kézműveskedés során a használt színek gyakran többet jelentenek, mint ahogy a szemnek látszik. A szövők és hímzők gyakran nagyobb jelentőséget tulajdonítanak az általuk választott árnyalatoknak, mint pusztán esztétikai értékük; bizonyos árnyalatok valami különlegeset szimbolizálhatnak. Minden színhez saját tulajdonságok és jelentések társulnak, ezért most nézzük meg mégis különböző színeknek milyen jelentése van:

A *zöld* szín a természetet szimbolizálja, és a megújulás, a remény, a nyugalom és az egyensúly érzését tükrözi. A test és a lélek közötti harmónia megteremtésével segíthet csökkenteni a feszültséget és a fáradtságot, lehetővé téve a pihenést, a regenerálódást és a regenerálódást.

A kék színről köztudott, hogy nyugtató és energiaki egyenlítő hatással bír, ami állítólag jótékony hatással van a szemre. A sárgáról viszont azt mondják, hogy méregtelenítő hatású, és a fáradt idegek regenerálásával segíthet enyhíteni a depressziót, fokozva a jó közérzetet. Hasonlóképpen, a narancssárga színt energizáló, világos és meleg árnyalatnak tekintik, amely segít a pozitív energiát elősegíteni. Optimizmust, vidámságot sugároz.

A barna szín a biztonság, a melegség és a stabilitás színe - ami közvetlenül utal a fa elemekben való gyakori megjelenésére. A meleg vörös eközben a méltóság és a felsőbbrendűség

érzését tükrözheti; nagy területeken használva azonban nyomasztónak és unalmasnak tűnhet. A hideg szürke rendkívül semleges, visszafogott és konzervatív. Végül a fehér a tisztaságot és a rendezettséget szimbolizálja (Boross Marietta, 2001).

A szövésben található jelek az évszázadok során alig változtak, azonban jelentőségük, céljuk és a szöveteken belüli helyük az időtől és a helytől függően némileg módosult. Gyakori jelenlétük és a teljes dizájnban betöltött szerepük miatt ikonikus szimbólumokká váltak, amelyek megkülönböztetik őket egymástól.

A figurális díszítések elemzése, az emberek és állatok ábrázolása, az ábrázolásmódok, a hozzájuk kapcsolódó témák és kompozíciók gyakran jelentős kultúrtörténeti jelentőséggel bírnak (lásd 2.7.kép).. Ennek további feltárása segíthet jobban megismerni a magyar művészetet és a különböző társadalmi rétegek közötti kapcsolatokat. A takácsszöttesek és a parasztszöttesek közötti különbségek

2.7. kép Halottas lepedő széle

óriásiak: a takácsszöttesek jól kidolgozott, egységes mintázatahoz képest a parasztszöttesek túlméretezettek, mintáik pedig inkább darabos és áramvonalasabbak. Ez a figurális motívumokban is megmutatkozik - a csillagok általában teltebbek, a madarak foltszerűbbek, az ember és állatalakok olykor egészen, szögletes formát öltenek.

A népművészetben gyakran előfordul az életfa ábrázolása két szimmetrikusan elhelyezett állat, általában madarak között. Esetenként azonban emberi alakok helyettesítik az állatokat ebben a kompozícióban. Emellett az életfa mellett egy másik népszerű motívum az "élet kút", páros állatokkal ábrázolva. A madarak a leggyakrabban látható állatdíszek ebben a mintában, gyakran vörös „tollazatban”.

Megerősíthetjük azt a tényt, hogy bár a figurális díszítmények árnyaikban nem voltak meghatározóak a paraszti szötteseken, jelentőségük ezen mégis túlmutat. A figurális motívumok ugyanis legtöbbször fő díszítmények voltak, központi helyet foglaltak el a díszítendő felületen. Ezt erősíti az a tény is, hogy a mustrákat általában erről nevezték el: babás, madaras, szarvasos, makkos, csillagos, stb. (Füvessy Anikó, 1998).

II.4. A stilizálás

Mégis mit jelent a stilizálás?

A stilizálás: a valóságot egyszerűsített formában, lényegi jellemzőire redukálva, túlságos részletezés nélkül bemutató eljárás. A stilizálás néhány általános, a fő sémára rávilágító, a jelenségek mélyét megragadó szerkezeti jellegzetességet emel ki. A stilizáció évezredekre vezethető vissza, különböző formájában. Néhol erősebben jelenik meg a művészetben, néhol pedig elég gyengén.

A stilizálás megjelenik különböző díszítésekben, motívumokban pl.:

Futókutya: a tengeri hullámok tarajának stilizált és ismétlődő motívuma, ahol a fekete illetve sötét és fehér, valamint világos színek foltértékének egyenlőségére törekedtek.

Groteszk: olasz grotta azaz barlang kifejezésből ered. A díszítésnek egy bizonyos fajtája, amelyet a reneszánsz időkben Rafaello és kortársai elevenítettek fel az akkoriban felfedezett földalatti római sírkamrák növényi és állati elemekből álló falfestményei alapján. Fantasztikus állatok és növények formáiból álló stilizált ornamentika.

Palmetta: latin-olasz, növényi ornamentika, legyezőszerűen szétterülő vagy szív alakú pálmalevél stilizálása. Számtalan variációja lehet. Már a görögök is alkalmazták, és a Bizánc díszítőmotívumai között is megtalálható. A korai román kori építészet jellegzetes díszítőmotívuma.

Rozetta: stilizált virágforma kör alakban elrendezett szirmokkal. Gyakran alkalmazott díszítés a kazetták közepén.

Tehát, mint olvashatjuk különböző formákban is megjelenik a stilizálás, hol egy természeti jelenséget (futókutya-tengeri hullám), hol állatokat és növényeket (groteszk, palmetta, rozetta) stilizáltak, de általában ezeket a díszítőművészetben alkalmazták növényeket, esetleg ember alakokat felhasználták egy váza, valamilyen edény, esetleg szőttesek díszítésében, viszont az állatalakokat annál ritkábban.

Az állatalakok világszerte jelen vannak a népművészetben, de általában alárendelten jelennek meg a növény ornamentikához, vagy a mértanias díszítéshez képest. A magyar népművészetben az állatfigurák széles skálája jelenik meg, mind az ősi, mind a modern korban. A legtöbb ilyen figura valódi állatok stilizált ábrázolása, míg a fantázia - és meseállatfigurák viszonylag ritkák. A madár a leggyakoribb vadon élő állat, amelyet kisebb mértékben a kígyó követ. A szarvas a leggyakoribb négylábú, gyakran látható a parasztok által készített kézműves munkákban. A parasztok által készített hímzéseken gyakran szerepeltek szarvas motívumok. Az állatfigurák általában kevésbé voltak elterjedtek, azonban bizonyos régiókban és műfajokban

egyes állatfigurák népszerűbbek voltak, mint például a halas tányér a fazekasközpontokban, például Hódmezővásárhelyen és Mohácson.

A Drávaszögi hímzésben a rákmintát találjuk, az érsekcsanádi szőttesekben pedig a cserebogaras minta fordul elő. A pelikán, az Isten bárányának szimbóluma, vallási ábrázolások miatt a népművészetben bevett motívummá vált. S talán elképzelhető, hogy a kakas ilyen értelemben került rá a halotti lepedőkre. Az oroszán címer állatként kapott polgárjogot, főleg céhjelvényeken, céhládákon, céhkancsókon, céhbehívó táblákon jelent meg, más egzotikus állatok mellett.

Az állatalakok többsége a 19. sz. folyamán egyre gyakoribb figurális ábrázolások időszakától kezdve, különösen a pásztorfaragásokon, egyre gyakrabban jelentek meg háziállatok, például a ló és a kutya. Az állatfigurák többnyire sík díszítésekben fordultak elő, általában oldalnézetben ábrázolva, valamint erősen egyszerűsítve.

Megjelenítésük legfontosabb típusai:

1. Az állatformák elkülönülnek a nagyobb, geometrikus, kötött kompozíciótól, amelynek részét képezik, vagy szervesen illeszkednek a díszítés közé, esetleg ami még gyakoribb, közvetlenül a minta szélére kerülnek. Többnyire szarvas, esetleg róka, nyúl, madár szerepel így, de előfordul hal és kígyó is. Feltételezhető, hogy a 17 - 18. századi, rozettákkal és horogkeresztekkel díszített puskaporos szarvakon látható állatfigurákat eredetileg vadászati mágiának szánták, ami ebben a csoportban volt a legelterjedtebb.

2. Az állatalakok kapcsolódnak a virágornamentikához, és azzal szoros kompozíciós egységet alkotva terjedtek, a magyar parasztságnál a 17–18. sz.-tól kimutathatóan. Leggyakoribb a virágtő mellett álló vagy csőrében virágot tartó madár/madárpár, amelyet más állatalakok is felválthatnak, például: virágot, makkos ágat tartó vagy virágbokor két oldalán elhelyezkedő szarvas. Ezenkívül Isten báránypárja is szerepelhet a képen.

3. A 19. században az állatok gyakran mellékszereplők voltak a hódításról szóló ábrázolásokon, de a vadászatról szóló jelenetekben ők voltak a főszereplők, ami általában szarvasvadászat volt. Az ember módra viselkedő állatalakok rendkívül ritkák, de a Nyugat-Dunántúlon kedvelté vált a vadász temetése jelenet borotvatokon, borotválkozó tükrön alkalmazva.

4. A fazekasság mellett a Dél-Magyarország lakói agyagállatokat is készítettek, amelyeket a bethleni jászolban és a karácsonyi asztal ünnepi díszeként használtak. Ezeket az alkotásokat öntőformák segítségével formázták meg és hagyták megszáradni (pl. malac alakú → persely, medve alakú → dohánytartó, sündisznó, juh stb. formájú → butella). Némelyikről még azt is hitték, hogy varázslatos tulajdonságokkal is rendelkezik. A dunántúli faragványokon gyakran

szerepelnek dekoratív állatfigurák, amelyek leginkább a sőtartók fedelén láthatók. Az 1870-es évekből származó korai példányokat erősen stilizált kosfigurák jellemzik, míg a későbbi példányok naturalisztikusabb megjelenésűek.

5. Az állatfejek sokféle tárgyon gyakoriak, Európában különösen elterjedt a lófejes díszítés. Ez a motívum a történelem előtti időkre nyúlik vissza, és gyakran a nyeregfal mentén futó két tetődeszka egymást keresztező végeként jelenik meg. Ez a nyeregtetős díszítés megfigyelhető Magyarország déli régiójában. A lófejes ágyak, a lófejes díszekkel díszített székek és a lófejes citerák mind népszerűek voltak az Alföldön. Emellett a dudafejeket gyakran díszítették erősen stilizált kecskefejjel vagy ritkábban kosfejjel. A Felföldön ezt rézberakással cifrázták, homlokára szív alakú tükröt illesztve. A dunántúli juhászcampók jellemző díszje a kosfej (Balassa Iván, Ortutay Gyula, 1979).

III. AZ ÁLLATÁBRÁZOLÁS FEJLŐDÉSÉNEK MEGFIGYELÉSE AZ ÓVODAI OKTATÁSBAN

„A gyermek nem rajzolja, amit tud, hanem sokkal inkább azt, amit érez.” (Florence L. Goodenough).

A gyermekek részére a rajzolás az óvodai élet impulzív, spontán, továbbá egyben igen értékes tevékenysége, melynek releváns funkciója van:

- az élményfeldolgozásban,
- a diszfunkció levezetésben,
- az írás(tanulás) előkészítésében.

Rajzolás közben a kéz izomzata, ízületei erősödnek, a szem-kéz koordinációja összehangoltabbá válik, biztosabbá válik a ceruzafogás. A különféle életkorokban készült egyénrajz összehasonlításával mérhető a gyermekek értelmi fejlődése. A testséma tudatosság alakulása, a részletesség, továbbá a kidolgozottság mutatja, milyen szinten áll egy gyermek. «Az állatok művészi formákban való ábrázolása a gyermekek ökológiai képzeletét közvetíti.» (Taylor, 2013).

A kisgyermekek ábrázoló tevékenysége már korai szakaszban, 1,5 éves életkor környékén megjelenhet, ám ez tudatosnak nem mondható. A világ felfedezése közben rátalál a rajzeszközökre, melyeket több érzékszervével is megtapasztal, marokra fogott ceruzával, krétával nyomot hagy a világban. Az első firkáknak nem az alkotás, hanem maga a mozgás öröme (funkcióöröm) az ösztönzője. A firkálás, a kusza vonalak alkotása örömmel töltheti el, ezt nap-napot követően gyakorolja, gyakran olyan helyen is, ahol nem szabadna...

A firka megelőzi a beszédet, emiatt a személyiség első lenyomatának lehet tekinteni (Feuer Mária, 2005).

III.1. A vizuális nevelésről

A gyermekek önkifejezése dinamikus és sokrétű folyamat, amely különböző kreatív tevékenységek révén valósul meg. A művészet ebben a fejlődési szakaszban kiemelt szerepet tölt be, mivel lehetőséget biztosít a fizikai, intellektuális, erkölcsi és érzelmi tapasztalatok gazdagítására és felfedezésére. A korai gyermekkori fejlődés területén a művészeti nevelés jelentősége megkérdőjelezhetetlen, hiszen hozzájárul a személyiség sokoldalú kibontakoztatásához és a kreatív gondolkodás megalapozásához (Nikolić, 2023).

A gyermekek vizuális és szimbolikus tevékenységeiben az állatábrázolások kiemelkedő szerepet töltenek be. Nemcsak az egyéni önkifejezést segítik elő, hanem a társas kapcsolatok fejlődésében is fontos szerepet játszanak. Kórik, V., Pálincás, R. et al. (2022) megfigyelései szerint

a gyerekek szabadidős tevékenységeik során gyakran alkalmazzák az állatok képeit különféle interakciók során: például háziállatokkal ismerkednek, állatokat rajzolnak vagy modelleznek. Ezek a tevékenységek nemcsak a kreatív készségek kibontakozását támogatják, hanem a szociális és érzelmi fejlődést is elősegítik.

A korai gyermekkor vizuális nevelésében az állatmotívumok aktív jelenléte jelentős hatással van a kreatív készségek fejlődésére. Hornyák Á. (2019) kutatásában 1–6 éves korú gyermekekkel végzett kreatív gyakorlatokat elemzett, amelyek során a gyerekek rajzolással, kivágással és ragasztással dolgoztak fel állatos képeket. Az állattanulmányok ilyen aktív felhasználása a gyermeki tevékenységekben hozzájárul a vizuális kifejezőkészség, a finommotoros képességek és a kreatív gondolkodás fejlődéséhez.

A művészeti tevékenységek során a gyermekek nemcsak kreativitásukat fejezik ki, hanem a világ megismerésének egy sajátos módját is gyakorolják. Szabó D. (2021) a gyermekek művészeti tevékenységének magyarországi szemléletét vizsgálva hangsúlyozza, hogy az állatképek vizualizálása a megismerés egyik fontos formájaként jelenik meg. Ez a folyamat segíti a gyermekeket abban, hogy tapasztalataikat, élményeiket vizuális szimbólumokba sűrítve dolgozzák fel, miközben fejlesztik megfigyelőképességüket, képi gondolkodásukat és kreatív önkifejezésüket is.

Miért olyan fontos a vizuális nevelés az óvodások számára?

1. **Előkészítés az iskolára:** A vizuális kompetenciák fejlesztése az iskolai siker kulcsa. Az óvodásoknak szükséges megtanulniuk olvasni, írni, továbbá matematikai nehézségeket megoldani, valamint mindezekhez szükségük van a vizuális észlelési kompetenciák bővítésére. Az óvodásoknak szükségük van erős szem-kéz koordinációra, továbbá a színek, formák, méretek felismerésére ahhoz, hogy sikeresen tudják megoldani a feladatokat. A finommotorikai kompetenciák lehetővé teszik a gyerekeknek, hogy apróbb mozdulatokat végezzenek, mint példának okáért ceruzával írás, színezés, esetleg apró tárgyak kezelése. Ezek a kompetenciák az iskolai sikerhez is alapvetőek, valamint segítenek a hétköznapi feladatokban is.
2. **Kommunikáció:** A vizuális nevelés segíti a gyerekeket abban, hogy kifejezzék magukat, továbbá megértsenek másokat nonverbális úton. Megtanulják értelmezni az ábrázolási konvenciókat, amelyek segítik a kifejezést szavak nélkül. A képek, színek, valamint formák segítenek nekik kifejezni érzéseiket, továbbá gondolataikat.
3. **Világ felfedezése:** Az óvodások aktívan fedezik fel a világot, valamint a vizualitás révén képessé válnak arra, hogy megfigyeljék, valamint értelmezzék azt. A vizuális

kompetenciák összesége segíti jobban megérteni a különféle tárgyak, továbbá jelenségek működését.

4. Kreativitás fejlesztése: A vizuális nevelés lehetőséget teremt a leleményesség kibontakoztatására, a képzelet, a vizuális memória bővítésére. A gyerekeknek az alkotások alkalmával lehetőségük van kifejezni önmagukat, továbbá saját ötleteiket is megvalósíthatják. Legyen az festés, rajzolás, esetleg bármilyen kevert technika.
5. Önbizalom növelése: A vizuális nevelés alkalmával elért eredmények növelik a gyerekek önbizalmát, valamint önbecsülését. A gyerekek képesek lesznek helyesen alkalmazni a különféle instrumentumokat, mint példának okáért a festék, ceruza, olló, esetleg más leleményes szellemiségű instrumentumok. A sikeres művészeti, esetleg leleményes tevékenységek alkalmával tapasztalt sikerélmények segítenek nekik abban, hogy pozitív önképet alakítsanak ki magukról. (Kondacs Mihályné Podmaniczky Mária, 1994).

IV. VIZUÁLIS NEVELÉS A GYAKORLATBAN. ÁLLATÁBRÁZOLÁS MEGJELENÍTÉSE AZ ÓVODAI FOGLALKOZÁSOKBAN

Szakdolgozatom első kutatási részében olyan vizuális nevelési foglalkozások megtervezésére és lebonyolítására törekedtem, amelyek összhangban állnak az óvodai nevelés országosan előírt programjával. Sotiropoulou-Zormpala & Mouriki (2019) azt mutatják, hogy az állatkísérleteket hatékonyan be lehet építeni az óvodáskorú gyermekek számára szervezett integrált művészeti és esztétikai programokba. Ez a megközelítés a műalkotások szemlélését gyakorlati tevékenységekkel (rajzolás, applikálás, modellezés) ötvözi, ahol az állatok képei intuitívak és közel állnak a gyermek tudatához. «Az állatformák különösen hozzáférhetőek a gyermekek számára, és a művészetten keresztül segítik a szimbolikus gondolkodás kialakítását.» (Zupancic, 2015)

A kutatásom célja az volt, hogy közelebb hozzam a gyermekeket az állatvilághoz, és elősegítsem az állatokkal kapcsolatos élményeik vizuális kifejezését. «Az állatos témák ismerős, érzelmileg gazdag kiindulópontot nyújtanak a kreatív kifejezéshez.» (Sotiropoulou-Zormpala, 2019).

A foglalkozások során az azonos életkorú, de különböző csoportokba járó gyermekek alkotásait hasonlítottam össze, vizsgálva az állatábrázolásban megjelenő különbségeket és hasonlóságokat.

Pályám során mindig fontosnak tartottam az esztétikai nevelés szerepét, valamint a kreativitás kibontakoztatását, hiszen ezek alapvetően hozzájárulnak az óvodás gyermekek harmonikus fejlődéséhez. Törekszem arra, hogy a gyermekek alkotókedvét változatos eszközökkel, ötletes javaslatokkal és inspiráló tevékenységekkel ösztönözzem. A csoportszobai környezet kialakítását tudatosan tervezem meg: ünnepekhez, évszakokhoz vagy jeles napokhoz igazodva olyan dekorációkat hozunk létre, amelyek nemcsak esztétikai élményt nyújtanak, hanem irányt is mutatnak a gyermekek számára. Meggyőződésem, hogy a gondosan megalkotott, ízléses környezet nemcsak a külső szemlélőnek szól, hanem belső értékrendünket, igényességünket is tükrözi, és példát ad a gyermekeknek a szép iránti fogékonyság kialakításában.

Az általam megtervezett foglalkozások célja az volt, hogy a gyermekeket közelebb hozzam az alkotás és a kreatív önkifejezés világához, miközben játékos formában ismerkedhetnek meg az állatokkal is. Fontosnak tartom azt, hogy a gyermekek kiéljék kreativitásukat az alkotásukban, s ezáltal kerüljenek közelebb az alkotás világához. Na de mi is a kreativitás: «A kreativitás nagyon összetett fogalom, és nehéz meghatározni, mivel számos dimenziója van, és számos különböző aspektusból vizsgálható. Pedagógiai, pszichológiai, filozófiai és számos más aspektusról van szó.

Emiatt a szakirodalomban a kreativitás számos definíciója megtalálható. Az alábbiakban néhány definíciót sorolunk fel. A kreativitás szó a latin *creare* szóból származik, ami azt jelenti, hogy olyan dolgokat hozunk létre, amelyek korábban nem léteztek, vagy létrehozunk. Ennek a szónak az alapján jött létre a kreativitás szó, amely az alkotás, a találmány vagy a termelés erejére, a művészi alkotásra és a valami hasznos vagy értékes (konstruktív, céltudatos) dologban való részvételre utal». (Nikolić, 2023)

Ennek érdekében olyan foglalkozásterveket dolgoztam ki, amelyekben az állatok megismerése szorosan összekapcsolódik a vizuális tevékenységekkel és a kreativitás kibontakozásával. «Az állatok által inspirált egyéniség erősíti a gyermek alkotói identitásfejlődését.» (Bluvshstein, 2018)

A gyakorlati megvalósítás helyszínéül a beregszászi P. Frangepán Katalin bázisóvodát választottam, ahol három különböző korosztályú csoport – kiscsoport, középső csoport és nagycsoport – gyermekeinek munkáit vettem össze, az állatábrázolásukban megjelenő eltérések és hasonlóságok szempontjából.

IV.1. A foglalkozások pedagógiai céljai

Kutatásom és gyakorlati tevékenységeim során közös oktatási, nevelési és fejlesztési célokat fogalmaztam meg, amelyeket egységesen alkalmaztam a kiscsoportban, a középső csoportban és a nagycsoportban is. A célkitűzések a gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodva, a komplex személyiségfejlesztés elvét követve kerültek meghatározásra.

Oktatási célok

Az oktatási cél elsősorban az állatok világának megismertetésére irányult. Törekedtem arra, hogy a gyermekek új ismereteket szerezzenek az otthon élő és a vadon élő állatokról, megértsék ezek életmódját és szerepét a természetben. Az ismeretközvetítés során különös figyelmet fordítottam a szemléltetésre és az érthető magyarázatra, hogy az új információk a gyerekek számára befogadhatóvá és alkalmazhatóvá váljanak.

Nevelési célok

A nevelési célkitűzések között kiemelt helyen szerepelt a türelem, a kitartás és a kudarcűrő képesség fejlesztése. Céлом volt továbbá az egymásra figyelés és a felelősségtudat erősítése is. A foglalkozások során a közösségben végzett tevékenységek támogatják az együttműködés fejlődését és az érzelmi biztonság erősödését.

Szociális képességek fejlesztése

Fontos nevelési szempontként jelent meg a társas kapcsolatok és a viselkedéskultúra fejlesztése. A gyermekek szociális kompetenciáinak fejlesztését a közös alkotás és az

együttműködés élménye támogatta. A pozitív megerősítések segítségével erősítettem önbizalmukat és bátorítottam az önálló véleményformálást.

Kognitív képességek fejlesztése

A gondolkodás fejlesztése során figyelmet fordítottam a logikus gondolkodási műveletek támogatására, az emlékezet fejlesztésére, valamint a feladatok közben tanúsított figyelem és fegyelmezettség erősítésére is. A megfigyelőképesség kiemelt szerepet kapott az állatok vizuális jellemzőinek megismerésekor és ábrázolásakor.

Verbális képességek fejlesztése

A gyermekek verbális kifejezőkészségét célzott beszélgetésekkel, kérdés-felelet játékokkal és önálló véleményalkotásra ösztönző feladatokkal fejlesztettem. Kiemelt figyelmet fordítottam a szókincsbővítésre és a fogalomalkotás támogatására, melyek hozzájárulnak a nyelvi kompetenciák fejlődéséhez.

Testi képességek, finommotorika fejlesztése

A vizuális tevékenységek lehetőséget biztosítottak a finommotorika fejlesztésére, a kézügyesség és az érzékelési-észlelési funkciók erősítésére. A rajzolás, gyurmázás, vágás-ragasztás mind olyan tevékenységek, amelyek segítik a mozgáskoordináció fejlődését, miközben a vizuális figyelem, a beszéd-készség és a figyelemmegosztás is fejlődik.

IV.1.1. Kiscsoportos foglalkozás:

A kiscsoportos foglalkozásom témája a „Hattyú – ismerkedés egy vízi madárral” volt, melynek célja az volt, hogy a gyermekek bővítsék tudásukat a hattyúról és annak életmódjáról, valamint fejlesszék kézügyességüket és kreativitásukat a gyurmázás segítségével (lásd Melléklet C). A foglalkozás célja volt továbbá a gyurmázás technikáinak elsajátítása, a finommotorika és a térbeli érzékelés fejlesztése. A foglalkozás elején egy vidám mesét mondam el nekik ami a hattyúról szólt. A játékos hangulatot követően áttértünk a fő témára, és közösen megbeszéltük, hogy miért is olyan különleges a hattyú, és milyen az életmódja. A gyerekek megismerkedtek a hattyú jellegzetes tulajdonságaival, például hosszú nyakával, fehér tollazatával, és hogy milyen szépen úszik a vízben.

Miután befejeztük az ismerkedést a hattyúval, áttértünk a gyurmázásra. A gyerekeknek az volt a feladatuk, hogy gyurmából készítsenek egy hattyút. Az alapformák megalkotása után a gyerekek szabadon formázhatták a madár testét, nyakát és fejét, így megmutathatták kreativitásukat és kézügyességüket.

A gyurmázás során a gyerekek először megismerkedtek a gyurma megfelelő használatával, és segítettem nekik abban, hogyan formálják az alapvető alakzatokat. Mivel a gyurmázás a finommotorikai készségek fejlesztésére is nagyszerű mód, figyeltem arra, hogy minden gyerek

megértse, hogyan formálhatja meg a hattyút úgy, hogy a lehető legszebben és legprecízebben sikerüljön.

A Méhecske csoportban a gyerekek hamar belejöttek a gyurmázásba, és egyre jobban alakították a hattyúkat. A gyerekek itt nagyon figyeltek arra, hogy a nyak, a szárnyak és a test arányosak legyenek. A Mókuska csoportban több gyereknek még segíteni kellett a gyurma formázásában. Néhány gyereknek egy kis támogatásra volt szüksége, hogy a gyurma megfelelő állagú legyen, és jól formázhatóvá váljon.

Az volt a tapasztalatom, hogy a Mókuska csoport gyermekei visszafogottabban viselkedtek a foglalkozás során. Kevésbé voltak nyitottak az irányításra, bizonytalanabban kezdtek neki a feladatnak, és nehezebben fogadták el a segítséget vagy az útmutatásokat. Többször előfordult, hogy megálltak a munkában, vártak a visszajelzésre, és csak akkor folytatták, ha megerősítést kaptak. Ez megmutatkozott az alkotásaik kivitelezésében is – több gyermek munkája kevésbé volt kidolgozott, vagy elnagyoltan készült el. Ezzel szemben a Méhecske csoport gyermekei jóval nyitottabbnak és magabiztosabbnak mutatkoztak. Figyelemmel kísérték a bemutatót, érdeklődve hallgatták a magyarázatot, és bátran próbálták utánózni a mozdulataimat. Lelkesen kezdtek neki a munkának, és az alkotás közben is önállóbbak voltak. A visszajelzésekre pozitívan reagáltak, és törekedtek arra, hogy javítsanak, ha szükséges volt. Ennek köszönhetően a csoportban több igényesen elkészített, részletgazdag hattyú született, és a gyerekek láthatóan élvezték a gyurmázást (lásd 3.1.kép).

3.1. kép Kiscsoportosok a foglalkozások közben

Összességében megfigyelhető volt, hogy a gyermekek aktivitása és önbizalma jelentős hatással volt az alkotói folyamat minőségére. A tapasztalatok alapján a jövőben érdemes a

visszahúzódóbb csoportnál több bátorító, játékos ráhangolódással segíteni a bevonódást és az önállóság kialakulását.

A foglalkozás végén a gyerekek bemutatták egymásnak a saját hattyúikat. A gyerekek nagyon büszkék voltak a saját alkotásaikra, és örömmel mutatták meg a többieknek is.

IV.1.2. Középső csoportos foglalkozás:

Középső csoporton A méhecske – ismerkedés egy hasznos rovarral témát választottam, ennél a foglalkozásnál a ragasztás technikáját vettem figyelembe (lásd Melléklet B). A méhecskés foglalkozás során a hangsúly elsősorban a játékos tanuláson volt, hiszen célunk az volt, hogy a gyerekek szórakoztató módon tanuljanak. Az élmény alapú tanulásra fektettük a hangsúlyt, így a méhecskés dal és a méhecskés pántok segítségével sikerült motiválni a gyerekeket, akik így aktívan részt vettek a foglalkozásban. Mindez nemcsak szórakoztató volt számukra, hanem segített abban, hogy könnyedén bevonódjanak a különböző feladatokba, mint az új állatok alkotása.

A foglalkozást egy vidám, lendületes dalocskával indítottuk, amelyre a gyerekek táncolhattak és utánozhatták a méhecskék mozgásait. Ez a játékos aktivitás segített ráhangolni őket a témára és megteremteni a hangulatot.

Ezt követően a téma kitűzése következett, amikor egy varázslatos tündérke látogatott el hozzánk, és mesélte el a gyerekeknek, hogy miért fontosak a méhecskék. A tündérke elmondta nekik, hogy a méhecskék milyen különleges szerepet töltenek be a természetben, és hogy most nekik is alkotniuk kell valami csodálatosat. A feladat egyszerű, de izgalmas volt: a gyerekeknek saját méhecskéket kellett készíteniük. Ezzel a kreatív tevékenységgel nemcsak a méhecskék fontosságát ismertettük meg velük, hanem arra is lehetőséget adtunk, hogy felfedezzék a kez ügyességüket és saját fantáziájukat is használják. A cél az volt, hogy a gyerekek saját alkotásaikon keresztül maguk is rájöjjenek, hogy a méhecskék valójában igazi csodák a természetben.

Ezt a foglalkozást a Csigabiga és a Micimackó csoportban vezettem le. A Micimackó és a Csigabiga csoport gyermekei között a foglalkozás során észleltem néhány érdekes különbséget, különösen az ügyesség, félénkség és az önállóság terén. A Micimackó csoportban a gyerekek magabiztosabbak voltak, gyorsan és bátran hozzáfogtak a feladatokhoz, és hajlandóbbak voltak kipróbálni új dolgokat. Az olló használatában is ügyesebbek voltak, kevesebb segítségre volt szükségük, és precízen vágták ki az elemeket.

Ezzel szemben a Csigabiga csoport tagjai kicsit visszafogottabbak voltak, különösen, amikor az olló használatára került sor. Többen közülük féltek az ollótól, és előfordult, hogy bizonytalanul, lassabban vágták ki a szükséges elemeket. Az olló használata számukra kezdetben kihívást jelentett, ezért többen kérték a segítségemet, hogy biztos kezekkel végezhessék el a feladatot. Az ő esetükben gyakran éreztem, hogy a bátortalanabb hozzáállás inkább a bizonytalanságból fakadt, nem pedig a tényleges ügyesség hiányából. Ahogy a foglalkozás folyt, egyre magabiztosabbá váltak, és sokan közülük egyre bátrabban kezdték használni az ollót, amitől az önállóságuk is fejlődött.

3.2. kép Középső csoportosok tánc közben

A Micimackó csoportban a gyerekek általában magabiztosabbak voltak a feladatok végrehajtása során. Az őszinte kíváncsiság és a szabad alkotás iránti vágy hajtotta őket, így bátrabban próbálták ki magukat az új dolgokban, mint a Csigabiga csoport tagjai. Az ő esetükben több volt az önálló döntés és kevesebb segítségre volt szükségük. Míg a Micimackós gyerekek gyakran gyorsan belevágtak a feladatba, a Csigabiga csoport néhány tagja kicsit visszahúzódóbb volt, és néha egy kis biztatásra volt szükségük ahhoz, hogy bátran megtegyék az első lépéseket. Az ő reakcióikban megfigyelhető volt egyfajta óvatosság, de amint megtapasztalták a folyamat sikerélményét, magabiztosabban folytatták a feladatot.

3.3. kép Középső csoportos gyerekek munka közben

Az ügyességük tekintetében a Micimackó csoport gyermekei gyorsabban és precízebben végezték el az adott feladatot, míg a Csigabiga csoport tagjai esetében többször is előfordult, hogy hosszabb időre volt szükségük ahhoz, hogy elérjék a kívánt eredményt, de ezt az időt is értékes tanulási folyamatként élték meg.

Összességében tehát a Micimackó csoport tagjai gyorsabban és magabiztosabban dolgoztak, míg a Csigabiga csoport gyermekeinél nagyobb volt a kezdeti félénkség és bizonytalanság, különösen az ollóval való munkálkodás során. Azonban mindkét csoport számára fontos tapasztalatot jelentett a feladat, és mindkét csoportra jellemző volt a fejlődés, miközben az önállóság és a közösségi élmény is erősödött (lásd 3.3.kép).

IV.1.3. Nagycsoportos foglalkozás:

A nagycsoportban a „Az állatok otthon és az erdőben” című témát választottam a foglalkozásomhoz (lásd Melléklet A). A célom az volt, hogy a gyerekek önálló rajzolás útján, saját emlékezetükre és tudásukra alapozva alkossanak. Anélkül szerettem volna vezetni a foglalkozást, hogy bármilyen előre megtekintett képekkel befolyásoljam az ábrázolás módjukat, ezért nem használtam szemléltetőt sem az otthon élő, sem az erdőben élő állatokról.

A foglalkozás során egy képzeletbeli manó segítségét kértük, aki arról számolt be, hogy a makettekről eltűntek az állatok, és mivel a manó segítségre volt szükségünk, a gyerekekre bíztuk, hogy újra visszahozzák őket. A gyerekeket két csoportra osztottam: az egyik csoport a háziállatokat, a másik csoport pedig az erdőben élő állatokat rajzolta. Előzetesen megbeszéltük, hogy melyek azok az állatok, akik otthon, egy udvarban élnek, és melyek azok, akik az erdőben találhatók.

A feladat az volt, hogy a gyerekek rajzoljanak egy-egy állatot a farm vagy erdő makettjéhez. A megrajzolt állatokat ki kellett színezniük, majd ollóval körbevágniuk. Az elkészült alkotásokat ragasztották fel egy pálcikára, és helyezték el a maketten.

A foglalkozást a Katica és a Bogyó és Babóca csoportban vezettem. Mindkét csoportban a gyerekek gyorsan megértették a feladatot, és lelkesen elkezdtek dolgozni. Azonban azt tapasztaltam, hogy néhány gyermek kezdetben magabiztalan volt, mivel kételkedtek abban, hogy képesek lesznek megfelelően rajzolni. Miután azonban látták, hogy a többi gyermek is belekezdett, ők is kedvet kaptak, és szép munkák születtek.

A folyamat során több érdekes megfigyelést is tettem. Az egyik legszembetűnőbb a gyerekek ábrázolási módja volt. Például a nyuszt különböző módon ábrázolták: volt, aki „élethűen”, ketrecbe zárva rajzolta, mások állva, emberi kezekkel és lábakkal, míg volt, aki mesei stílusban, színes ruhában és masnival a fején ábrázolta.

A két csoportban szinte ugyanazok az állatok jelentek meg a rajzokon: a házkörül élő állatok közül a legtöbben nyuszt, cicát és kutyát, valamint egy bika és egy tehén rajzát készítették.

Ez a foglalkozás lehetőséget biztosított a gyerekek kreativitásának kibontakoztatására, miközben játékos formában bővítették ismereteiket az állatvilágról.

3.4. kép Nagycsoportos gyerekek munka közben

Az erdőben élő állatok ábrázolásánál a gyerekek többsége medvét rajzolt, majd következett a bagoly. A többi állat, mint a sündisznó, vaddisznó, róka, farkas és denevér, mindössze egy-egy példányban jelent meg a rajzokon (lásd 3.4.kép).

A Bógyó és Babóca csoportban különösen érdekes volt, hogy a gyerekek nemcsak a hagyományos színekkel dolgoztak, hanem egy-egy állatot szokatlan színekben festettek ki. Például volt, aki a medvét kékre, a cicát rózsaszínre, a kutyát pedig szintén kékre színezte.

A gyerekek teljes mértékben önállóan dolgoztak, ügyesen használták az ollót is, és különösen tetszett, hogy rendezetten végezték a munkát, nem szórták szét a papírmaradványokat vagy a ceruzákat. Egyedül a pálcikákra történő állatok felragasztása igényelt némi segítséget, de ezen kívül magabiztosan és szakszerűen végezték el a feladatot.

3.5. kép Erdő és farm makett

Korosztályok közötti megfigyelések:

A gyermekek fejlődési íve jól nyomon követhető a kiscsoporttól a nagycsoportig: a visszafogottabb, segítségre szoruló gyerekekből magabiztos, kreatív, önállóan dolgozó iskoláskorra felkészülő nagycsoportosok lesznek.

A játékos ráhangolódás, a mese, ének, valamint a sikerélmény biztosítása minden csoportban hozzájárult az aktív részvételhez és az egyéni fejlődéshez.

Az ollóhasználat és az önálló alkotás fejlődésében döntő szerepe van az ismétlésnek, a fokozatosságnak és az élményszerű tanulásnak.

A foglalkozások segítségével megfigyelhettem különböző életkorú gyermekek ábrázolási képességét, kreativitását, bátorságát és önállóságát is egyaránt.

Megfigyeléseim alapján arra a következtetésre jutottam, a gyerekek többségbe nagyon kreatív, bátor és önálló. Ennek köszönhetően azok a gyerekek, akik kicsit visszahúzódnak vagy félénkebbek jobban mernek megnyílni, mert látják azt, hogy óvoda társaik is mernek kipróbálni valami újat és mernek alkotni.

Kiscsoporttól nagycsoportig a gyerekek nagyon sok fejlődési változáson mennek keresztül, míg kiscsoportban a gyerekek sokkal félénkebbek és szükségük van az óvónőre szinte minden lépésüknél, addig középső csoportra már önállóbbá válnak, bár még itt is felfedezhetünk egy kis bátortalanságot. Viszont a gyerekek mire már eléri a nagycsoportos kort teljesen önállóan dolgoznak, sőt el is utasítják az óvónő segítségét.

Az életkori sajátosságok szembetűnőek voltak a különböző csoportokban:

Kiscsoportban még dominál a felnőttvezéreltség, a finommotorika kezdetleges, és a kreativitás is csak kibontakozóban van.

Középső csoportban megjelenik az elsődleges önállóság, fejlődnek a technikai készségek, de még szükség van sok támogatásra.

Nagycsoportban már erőteljes az önállóság, kreatív gondolkodás és céltudatos, szabálykövető munkavégzés jellemzi a gyerekeket.

A gyerekek viselkedését, önbizalmát és munkavégzését nagyban befolyásolta a csoportösszetétel, a motivációs eszközök, és az, hogy mennyi segítséget kaptak, illetve mennyire érezték biztonságban magukat a feladat során.

IV.2. Az animalisztikus műfaj a díszítő- és iparművészetben és annak megvalósítási lehetőségei az óvodáskorú gyermekek alkotó munkájában

Szakdolgozatom második kutatási részében az óvodapedagógusok munkájára helyeztem a hangsúlyt, különös tekintettel arra, hogyan jeleníthető meg az állatábrázolás, illetve az animalisztikus művészet az óvodáskorú gyermekek alkotó tevékenységében. A kutatás során értékes segítséget nyújtottak a P. Frangepán Katalin Gimnázium beregszászi bázisóvodájának, valamint a badalói Margaréta Óvodának a munkatársai, akik gyakorlati tapasztalataikkal és szakmai tudásukkal hozzájárultak a téma mélyebb megértéséhez.

Kutatásom célja az volt, hogy részletes betekintést nyerjek két eltérő óvodai intézmény nevelési gyakorlatába, különös tekintettel arra, milyen szokások és módszertani megközelítések jellemzik az állatábrázolás területét. Arra törekedtem, hogy feltérképezsem, hogyan alkalmazzák az állatábrázolással kapcsolatos technikákat és módszereket az egyes intézmények munkatársai, milyen eltérések vagy hasonlóságok mutatkoznak a vizuális nevelés során, illetve milyen mértékben építik be a kreatív kifejezés támogatását a mindennapi óvodai gyakorlatba. Ezzel nemcsak az óvodai vizuális nevelés jelenlegi helyzetét kívántam feltárni, hanem azt is, milyen módon segíthető elő a gyermekek alkotó képességeinek fejlődése az állatábrázolás módszertani eszközeinek tudatos alkalmazásával.

A modern óvodai nevelés egyik jelentős kihívása, hogy ellentmondás tapasztalható a gyermekek kreatív képességeinek fejlesztése iránti igény, valamint az ehhez szükséges hatékony oktatási technológiák hiánya között. Továbbá feszültség figyelhető meg a társadalomnak a gyermekek kreatív önkifejezésére vonatkozó elvárásai, illetve az óvodapedagógusok ezen a téren mutatott gyakorlati tevékenységei között. Szintén problémát jelent a gyermekek érzelmi és érzékszervi fejlődésének támogatása, amelynek figyelembe kellene vennie az életkori sajátosságokat és az egyéni neurofiziológiai jellemzőket is. (Shulha, 2022)

Ezek az ellentmondások és hiányosságok rámutatnak arra, hogy szükség van az óvodai művészeti nevelés szemléletének átalakítására, a fegyelmi-autoriter modell meghaladására. E hagyományos megközelítés ugyanis a gyermeket passzív befogadóként kezeli, aki csupán elsajátítja, tükrözi a felnőttek hatásait, ahelyett, hogy saját kreatív ötleteit és érzelmeit aktívan megjelenítené az alkotó tevékenységek során.

A kutatás és a szakdolgozat megírása során a következő módszereket alkalmaztuk:

- **Elméleti módszerek:** a pedagógiai, pszichológiai és művészettörténeti szakirodalom elemzése, összehasonlítása, általánosítása és rendszerezése.

- **Empirikus módszerek:** a gyermekek kreatív tevékenységeinek megfigyelése, a pedagógusok és a szülők kérdőíves megkérdezése, valamint a gyermekek munkáinak elemzése.
- **Pedagógiai kísérlet:** állatábrázoláshoz kapcsolódó feladatok megvalósítása a művészeti és kézműves foglalkozások során.
- **Vizuális elemzési módszerek:** a gyermekek kreativitásának, valamint a szakmai munkák mintáinak tanulmányozása az animalisztikus műfaj ábrázolásában.

Munkánk központi hipotézise az, hogy az animalisztikus műfaj céltudatos bevezetése az óvodáskorú gyermekek művészeti és alkotó tevékenységébe, valamint az állatábrázolások integrálása a vizuális nevelés folyamataiba elősegíti az esztétikai érzékelés és ízlés fejlődését. Emellett hozzájárul a természettel kapcsolatos érzelmi és értéktartalmak kialakításához, bővíti a gyermekek ismereteit a körülöttük lévő világról, valamint ösztönzi a kreatív kezdeményezést, a képzelet kibontakozását és az egyéni művészi képességek fejlődését.

A kutatás hipotézise:

1. Feltételezem, hogy az óvodapedagógusok többsége fontosnak tartja az állatok ábrázolását a gyermekek kreativitásának és képzelőerejének fejlesztése szempontjából.
2. Az állatábrázolás alapú foglalkozások hozzájárulnak a gyermekek természetismeretének bővítéséhez.

Feltételezzük továbbá, hogy amennyiben az óvodáskorú gyermekek művészeti és alkotó tevékenységébe tudatosan építjük be az animalisztikus műfaj elemeit – például műalkotásokkal való ismerkedés, különböző technikákkal való munka (applikáció, modellezés, festés, kézművesség) révén –, az nemcsak az esztétikai érzékenység és a kreatív gondolkodás fejlődését támogatja, hanem a gyermek kognitív és érzelmi-szenzoros szférájának összekapcsolását is elősegíti. Mindez erősíti az érdeklődést a természeti világ iránt, alakítja az élet tiszteletén alapuló értékrendet, és fejleszti az egyéni művészi készségeket.

A kutatás menete:

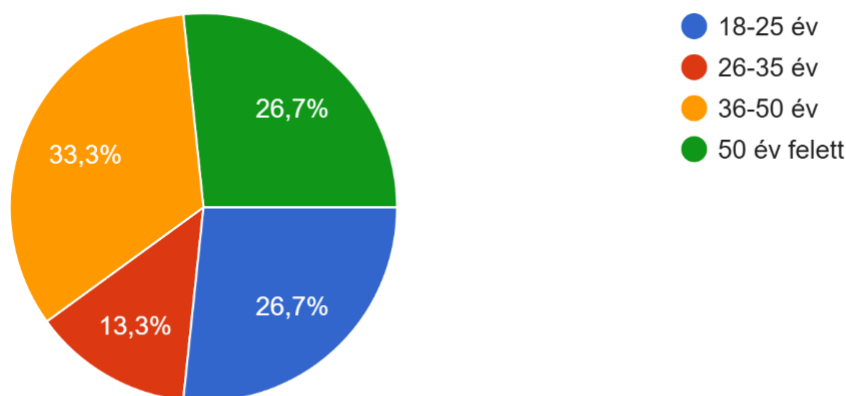
A szakdolgozatom alapvető kutatási módszere a kérdőíves módszer, amely az óvodapedagógusok véleményét vizsgálja az állatábrázoláson alapuló tevékenységekről. A kutatás során a kérdőívet olyan módon állítottam össze, hogy választ kapjak a feltételezett hipotézisekre, így biztosítva, hogy a kérdések relevánsak és közvetlenül kapcsolódnak a kutatási céljaimhoz. A kérdőív egységes volt mindkét intézmény számára, tehát ugyanazt a kérdőívet kapták meg az óvodapedagógusok mindkét intézményből, amely lehetőséget biztosít az összehasonlító elemzésre és a válaszok közötti különbségek vagy hasonlóságok feltárására.

A kérdőív kitöltésének folyamata teljesen anonim módon zajlott, biztosítva, hogy a válaszadók személyazonossága ne befolyásolja a válaszokat, és így a kutatás objektivitása

megmaradjon. A válaszadók számára biztosított anonimitás lehetővé tette számukra, hogy őszintén és bizalmasan fejezzék ki véleményüket. A kapott válaszokat gondosan összegyűjtöttem és rendszereztem, majd az adatokat vizuális formában, diagramok és grafikonok segítségével ábrázoltam. A diagramok lehetővé tették a válaszok könnyebb értelmezését és összehasonlítását. Ezt követően a kapott eredményeket részletesen összegyűjtöttem és elemeztem, figyelembe véve a különböző válaszokat és azok összefüggéseit. Az eredmények összegzése során kiemelttem a legfontosabb megállapításokat, amelyek segítettek megerősíteni vagy cáfolni a kutatásom hipotéziseit.

IV.2.1. A kutatás eredményei

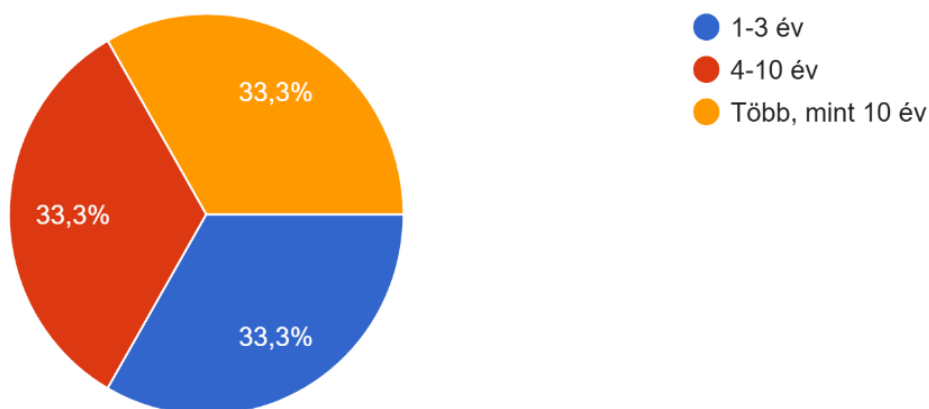
A kérdőív első kérdésében a kitöltők életkorát kérdeztem meg. A kapott válaszok alapján (lásd 4.1.ábra) a legtöbben a 36-50 éves korosztályból kerültek ki, ezt követően az 18-25 évesek és az 50 év felettiak száma egyenlő volt. A legkevesebben a 26-35 évesek közül töltötték ki a kérdőívet.

4.1. ábra: Életkora

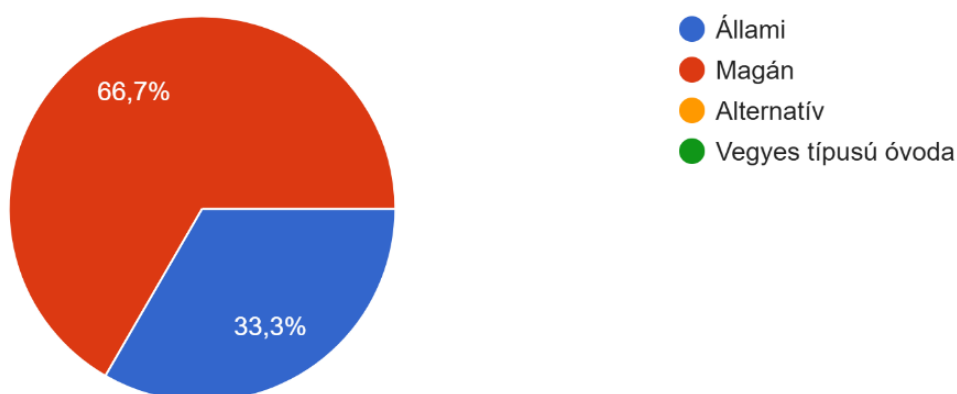
A kérdőív második kérdésében a válaszadók munkahelyét kérdeztem, hogy megtudjam, melyik óvodában dolgoznak. Az eredmények alapján a válaszadók 5 fője a Badalói óvodát jelölte meg munkahelyeként, míg a többiek, összesen 10 válaszadó, a P. Frangepán óvodát említették. Ez az eloszlás segít abban, hogy jobban megértssem a két intézmény közötti különbségeket és hasonlóságokat a válaszokban.

A kérdőív harmadik kérdésében arra voltam kíváncsi, hogy hány éve dolgoznak a válaszadók óvodapedagógusként. A válaszadók válaszai egyenlően oszlottak meg három csoport között (lásd 4.2.ábra). Az egyik csoport, amelyik a legkevesebb tapasztalattal rendelkezik, az 1-3 éve dolgozó óvodapedagógusokból állt. A második csoportba azok tartoztak, akik 4-10 éve dolgoznak a szakmában, míg a harmadik csoportban a több mint 10 éve dolgozó pedagógusok kaptak helyet. Ezen eloszlás segít jobban megérteni, hogy a tapasztalat mennyiben befolyásolja az óvodapedagógusok véleményét az állatábrázoláson alapuló tevékenységekről.

4.2. ábra: Hány éve dolgozik óvodapedagógusként?

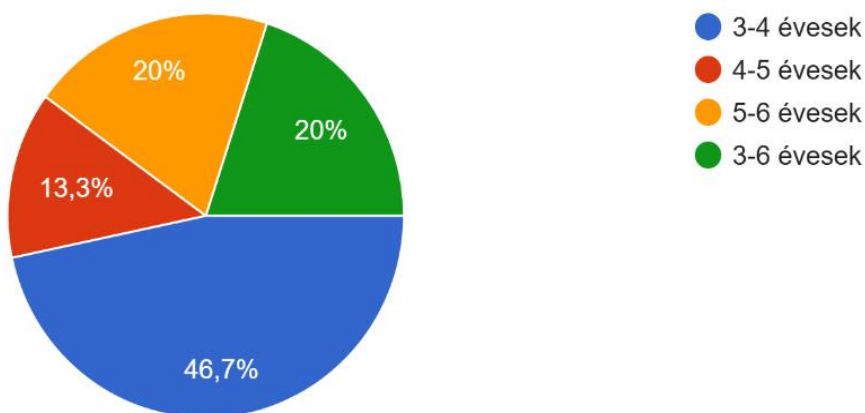
A kérdőív negyedik kérdésében arra voltam kíváncsi, hogy milyen típusú óvodában dolgoznak a válaszadók, legyen az magánóvoda, állami, alternatív, vagy vegyes típusú intézmény. A válaszadók többsége magánóvodában dolgozik, míg a többiek állami óvodákban végzik a munkájukat (lásd 4.3.ábra). Ez az információ segít megérteni, hogy a különböző óvodai típusokban dolgozó pedagógusok véleménye mennyiben térhet el egymástól az állatábrázoláson alapuló tevékenységekről.

4.3. ábra: Milyen típusú óvodában dolgozik?

A kérdőív ötödik kérdése arra vonatkozott, hogy milyen életkorú gyermekekkel dolgoznak együtt az óvodapedagógusok. A válaszadók különböző életkori csoportokat jelöltek meg, és a válaszok alapján a grafikon is jól tükrözi az eloszlást (lásd 4.4.ábra). Az egyes csoportok közötti

eltérések segítenek abban, hogy jobban megértsük, hogyan oszlanak meg az óvodapedagógusok a különböző életkorú gyermekekkel végzett tevékenységek tekintetében, és hogy az állatábrázolásos foglalkozások hogyan illeszkednek az egyes korosztályok fejlesztési igényeihez.

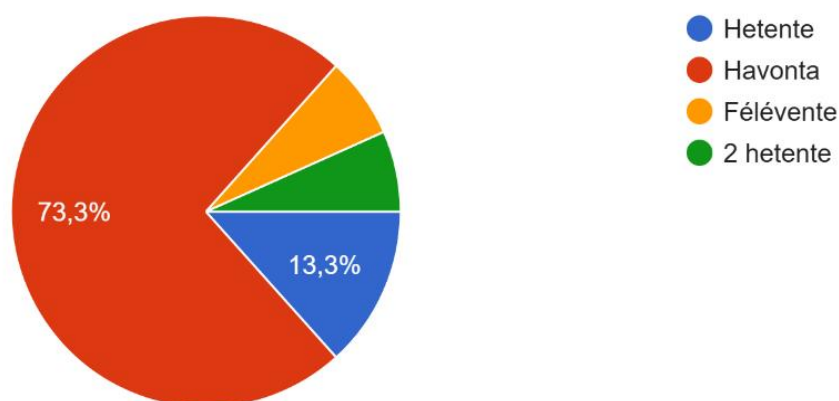

4.4. ábra: Milyen életkorú gyermekekkel dolgozik rendszeresen?

A kérdőív hatodik kérdése arra vonatkozott, hogy a válaszadók rendszeresen alkalmaznak-e állatábrázolással kapcsolatos foglalkozásokat az óvodai munkájuk során. Az eredmények alapján a válaszadók nagy része, több mint 80%-uk, rendszeresen használ állatábrázolással kapcsolatos tevékenységeket az óvodában. Csak kis százalékuk jelezte, hogy ritkán alkalmaz ilyen típusú foglalkozásokat. Nem érkeztek válaszok olyan pedagógusoktól, akik egyáltalán nem használják ezeket a foglalkozásokat. Az eredmények azt sugallják, hogy az állatábrázolás jelentős szerepet kap az óvodai pedagógiai gyakorlatban.

A kérdőív következő kérdése arra vonatkozott, hogy milyen gyakran szerveznek az óvodapedagógusok állatos témájú kézműves foglalkozásokat a csoportjukban. Az eredmények alapján a válaszadók többsége, havi rendszerességgel tart állatos témájú kézműves foglalkozásokat. Ezt követően kisebb arányban, csökkenő sorrendben, hetente, majd pedig kéthetente szervez hasonló foglalkozásokat. Mindössze egy válaszadó jelezte, hogy félévente tart ilyen típusú foglalkozásokat (lásd 4.5.ábra). Ez az eloszlás azt mutatja, hogy az állatos kézműves

foglalkozások viszonylag gyakran jelennek meg az óvodai programokban, de a legtöbben inkább havonta szervezik ezeket.

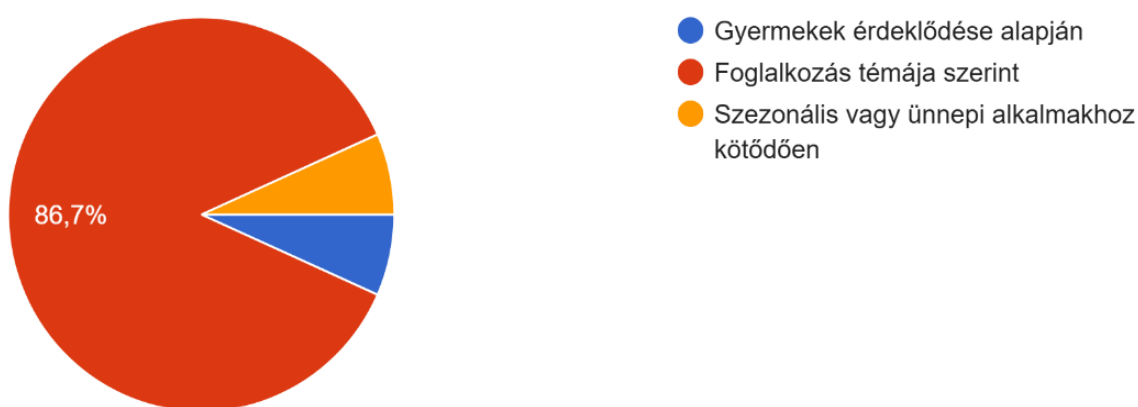
4.5. ábra: Milyen gyakran szervez állatos témájú kézműves foglalkozásokat a csoportjában?

A kérdőív nyolcadik kérdése arra vonatkozott, hogy milyen technikákat használnak leggyakrabban az óvodapedagógusok az állatok ábrázolásához. A válaszadók több technikát is megnevezhettek, és a válaszok alapján a leggyakrabban használt technikák a következők: a festés és a rajzolás valamint a gyurmázás/agyagozás voltak a legnépszerűbbek, amelyek minden válaszadó között szerepeltek. A válaszok azt mutatják, hogy az óvodapedagógusok szívesen alkalmaznak különféle technikákat az állatábrázolások során, és próbálnak minél változatosabb eszközökkel kreatív alkotásokat létrehozni a gyermekekkel.

A kérdőív kilencedik kérdése arra vonatkozott, hogy melyik technikát tartják a legalkalmasabbnak az óvodások számára az állatok ábrázolásához, és miért. A válaszadók között a leggyakoribb válaszok a rajzolás, gyurmázás és festés voltak. Sokan úgy vélték, hogy a gyurmázás segíti leginkább a gyermekek finommotorikai készségeinek fejlődését, mivel az ujjakkal való munka javítja a kéz és az ujjak ügyességét, amely később az írás tanulásához is alapot ad. Továbbá, a gyurma és a rajz kombinációja gyakran a kreativitás és a képzelőerő fejlesztésére is kiemelkedett, mivel a gyerekek ezáltal szabadon alkothatnak. Néhány válaszadó hangsúlyozta, hogy a különböző technikák, mint a festés és a kollázs, szintén hasznosak, mivel segítik a gyermekek vizuális képességeinek fejlődését és elősegítik a helyes ceruzafogás elsajátítását is. Egy válaszadó nem tudta megmondani, melyik technika lenne a legalkalmasabb. Az összegzett válaszok azt mutatják, hogy a gyerekek számára a gyurmázás és a rajzolás a legkedveltebb és legalkalmasabb technikák az állatok ábrázolásához.

A kérdőív tizedik kérdése arra vonatkozott, hogyan választják ki az óvodapedagógusok, hogy milyen állatokat ábrázoljanak a gyerekek. Az eredmények alapján a válaszadók 87%-a a

foglalkozás témájához igazítja az állatok kiválasztását, tehát az állatok ábrázolása szorosan összefonódik a tanulási célokkal és a konkrét pedagógiai tervekkel. Mindössze 6,7%-uk válaszolta, hogy a gyermekek érdeklődése alapján választanak állatokat, figyelembe véve a gyerekek kíváncsiságát és érdeklődését. Ugyanilyen arányban, 6,7%-uk a szezonális vagy ünnepi alkalmakhoz, például karácsonyhoz vagy húsvéhoz igazítja az állatok ábrázolását (lásd 4.6.ábra). Az eredmények azt mutatják, hogy a pedagógusok többsége a tanulási célokat és a foglalkozás témáját tartja meghatározónak az állatok kiválasztásakor.

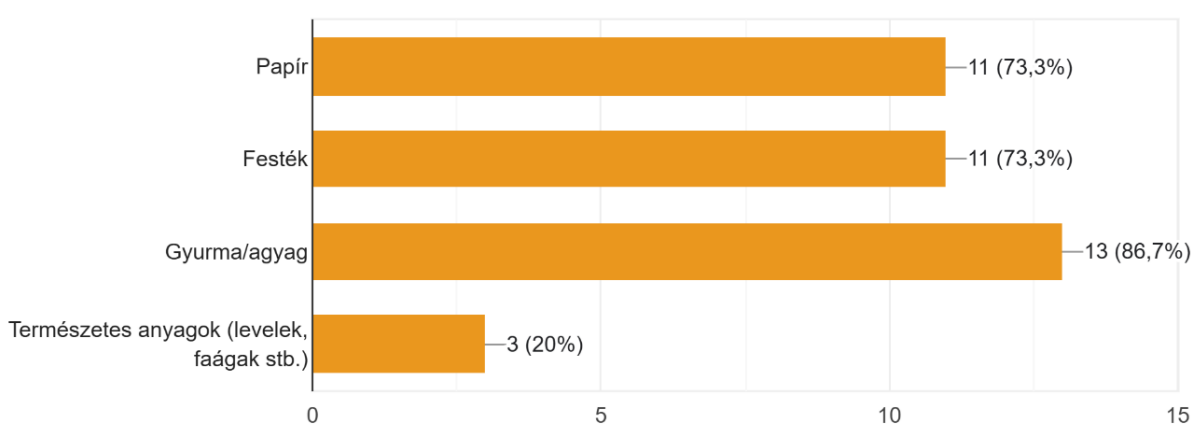
4.6. ábra: Hogyan választja ki, hogy milyen állatokat ábrázoljanak a gyerekek?

A kérdőívben szereplő 11. kérdés arra vonatkozott, hogy mennyire találják fontosnak az óvodapedagógusok az állatok ábrázolását a gyerekek kreativitásának és képzelőerejének fejlesztése szempontjából. Az 1-5 skálán (1 = nagyon fontos, 5 = egyáltalán nem fontos) adott válaszok alapján az eredmények a következőképpen alakultak: 6 válaszadó (a pedagógusok nagy része) tartja nagyon fontosnak, hogy az állatok ábrázolása segítse a gyermekek kreativitását és képzelőerejét. 1 válaszadó szerint fontos, 4 válaszadó semleges véleményt fogalmazott meg, míg 1 válaszadó nem tartja fontosnak, és 3 válaszadó egyáltalán nem véli fontosnak ezt a tevékenységet. Ez az eloszlás azt mutatja, hogy a pedagógusok többsége elismeri az állatábrázolás szerepét a gyermekek kreativitásának fejlesztésében, ugyanakkor vannak, akik kevésbé tartják lényegesnek ezt a tevékenységet.

A kérdőív tizenkettedik kérdése arra vonatkozott, hogy milyen stílusokat részesítenek előnyben az óvodapedagógusok az állatok ábrázolásakor. Az eredmények alapján a válaszadók két stílust tartanak leginkább előnyben: a realisztikus és a mesés/fantázia alapú stílust, mindkét esetben 40%-os arányban. Ezen kívül 20%-uk az egyszerűsített vagy szimbólum jellegű ábrázolásokat részesíti előnyben, míg absztrakt stílust senki nem választott. Az eredmények azt

mutatják, hogy az óvodapedagógusok inkább a gyermekek képzeletét és fantáziáját serkentő, mesés, illetve a valósághoz közel álló ábrázolásokat tartják fontosnak.

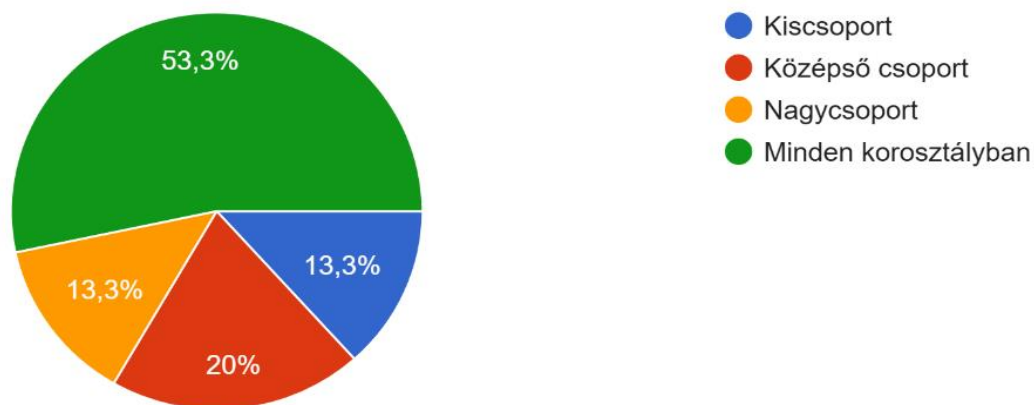
A kérdőív következő kérdése arra vonatkozott, hogy milyen anyagokat használnak leggyakrabban az óvodapedagógusok az állatfigurák elkészítéséhez. A válaszadók többsége, 86%-uk, a gyurmát vagy agyagot választja az állatfigurák készítéséhez, míg 73%-uk használ papírt és festéket. Ezen kívül 20%-uk alkalmaz természetes anyagokat, mint például leveleket, faágakat stb., az alkotásokhoz (lásd 4.7.ábra). Az eredmények azt mutatják, hogy a gyurma és agyag a legnépszerűbb anyag az állatfigurák elkészítéséhez, de a papír és festék is jelentős szerepet kapnak az óvodai alkotások során.

4.7. ábra: Milyen anyagokat használ leggyakrabban az állatfigurák elkészítéséhez?

A kérdőív következő kérdése arra vonatkozott, hogy a válaszadók szerint mennyire segítik az állatábrázolással kapcsolatos foglalkozások a gyerekek természetismeretének bővítését, 1-5-ig terjedő skálán, ahol 1 jelentette, hogy nagyon sokat segíti, 5 pedig azt, hogy egyáltalán nem. Az eredmények alapján a válaszadók közül 7 ember úgy gondolja, hogy ezek a foglalkozások nagyon sokat segítenek a gyerekek természetismeretének bővítésében, míg egy válaszadó szerint ez sokat jelent. Két válaszadó semleges véleményt fogalmazott meg, azaz úgy ítélték meg, hogy a foglalkozások mértéke nem befolyásolja jelentősen a gyerekek természetismeretének bővítését. Két pedagógus szerint nem fontos a foglalkozások ilyen irányú hatása, és három válaszadó teljesen úgy véli, hogy ezek a foglalkozások nem segítenek a gyerekek természetismeretének fejlesztésében. Az eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók körében vegyes a vélemény, de a többség úgy gondolja, hogy az állatábrázolások fontos szerepet játszanak a gyermekek természeti ismereteinek bővítésében.

A kérdőív következő kérdésében arra kérdeztem rá, melyik korosztályban alkalmazzák legszívesebben az állatok ábrázolását. Az eredmények szerint a válaszadók 53%-a minden korosztályban alkalmazza, míg a középső csoportot 20%, a kiscsoportot 13%, és a nagycsoportot szintén 13% választotta. A válaszok alapján a pedagógusok többsége minden korosztályban használja az állatábrázolást (lásd 4.8.ábra).

4.8. ábra: Melyik korosztályban alkalmazza legszívesebben az állatok ábrázolását?

A kérdőív következő kérdésében arra voltam kíváncsi, hogyan vonják be az óvodapedagógusok a gyerekeket az állatok megismerésébe a foglalkozások során. Az eredmények szerint a válaszadók 46%-a beszélgetéseken keresztül ismerteti meg a gyerekeket az állatokkal, 40%-uk meséken keresztül, míg 13%-uk videókat vagy képeket mutat be. Kirándulásokat senki sem szervez az állatok megismerésére. A válaszok alapján a beszélgetések és mesék a leggyakoribb módszerek.

A kérdőív (lásd Melléklet D) következő kérdésében arra voltam kíváncsi, hogyan értékelik az óvodapedagógusok a gyerekek kreativitását és önkifejezését az állatok ábrázolása során. Az eredmények szerint a válaszadók 46%-a úgy véli, hogy a gyerekek nagyon kreatívak és egyediek, míg ugyanennyien (46%) azt vallják, hogy jól kifejezik önmagukat, de szükségük van iránymutatásra. Csak 6%-uk szerint a gyerekek kevésbé kreatívak és több segítségre van szükségük, míg senki sem tartja úgy, hogy a kreativitás nem jellemző rájuk.

A kérdőív következő kérdésében arra kérdeztem rá, milyen nehézségekkel szembesülnek az óvodapedagógusok az állatos foglalkozások során. Az eredmények alapján 8 válaszadó a gyermekek figyelmének fenntartásával küzd, míg 6-uk technikai nehézségekkel (pl. bonyolult technikák) találkozott. Továbbá, 3 válaszadó említette az anyagok beszerzését, illetve 3 válaszadó az időhiányt. Az eredmények azt mutatják, hogy a legnagyobb kihívás a gyerekek figyelmének fenntartása és a technikai problémák kezelése.

A következő kérdésben arra kérdeztem rá, hogyan segítik az állatos kézműves foglalkozások a gyerekek motorikus készségeinek fejlődését. Az eredmények szerint 8 válaszadó szerint nagyban hozzájárulnak a motorikus készségek fejlődéséhez, míg 1 válaszadó úgy véli, hogy hozzájárulnak. Két válaszadó semleges véleményt fogalmazott meg, 1 válaszadó szerint nem fejlesztenek motorikus készségeket, és 3 válaszadó szerint egyáltalán nem fejlesztenek motorikus készségeket. Az eredmények azt mutatják, hogy a válaszadók többsége fontosnak tartja, hogy az állatos kézműves foglalkozások hozzájáruljanak a gyerekek motorikus készségeinek fejlődéséhez.

A kérdőív 19. kérdése arra vonatkozott, hogy van-e olyan ötletük vagy javaslatuk, amit szívesen megosztanának az állatok ábrázolásával kapcsolatos foglalkozásokkal. A válaszok között szerepelt, hogy több szemléltetőt kellene használni a gyerekek motiválására, és hogy az élő állatok megtekintése segítheti az ábrázolásokat (pl. cica, hal, papagáj). Többen javasolták, hogy a gyerekek ismerkedjenek meg magvakkal (pl. kukorica, napraforgó), és párosítsák azokat az állatokkal, amelyek fogyasztják őket (pl. malac, tehén). Egy válaszadó az „állatkert az óvodában” ötletét osztotta meg, míg mások az állatkertek látogatását említették. Továbbá, egy pedagógus azt ajánlotta, hogy mindig az adott csoport fejlettségi szintjéhez igazítsák az állatábrázolásokat és a használt technikát. Volt olyan válasz is, amely a gyerekek által festett állatok kivágásával kapcsolatosan tett javaslatot, ami játékos elemmé válhat a foglalkozások során. Néhány válaszadó nem adott meg javaslatot, és azt jelezte, hogy nincs további ötlete.

A 20. kérdés, hogy használnak-e technikai taneszközöket a munkájuk során a vizuális nevelés támogatására. Az eredmények szerint a válaszadók 86%-a használ technikai eszközöket (pl. projektor, számítógép, tablet, interaktív tábla), míg 14%-uk nem alkalmaz ilyen eszközöket a foglalkozások során.

A kérdőívben (lásd Melléklet D) arra kérdeztem rá, volt-e már olyan projekt vagy témahét, amelyben az állatok vagy az állatábrázolás központi szerepet kapott. Az eredmények szerint 11 válaszból 7 válaszadó jelezte, hogy volt ilyen projekt. A leggyakoribb témák között szerepeltek a „Madarak hete,” „Háziállatok napja,” „Állatok világnapja” (minden gyerek kedvenc állatával), valamint a „Vízi élőlények napja” és a „Húsvéti projekt.” Egy válaszadó említette a „Madarak és fák napját” és az „Óceánok napját.” Néhány válaszadó jelezte, hogy nem volt még ilyen projekt.

A következő kérdésben arra kérdeztem rá, hogy milyen eszközöket biztosít az intézmény a vizuális neveléshez. Az eredmények szerint a válaszadók 86%-a az alap eszközöket (ceruza, papír, festék, olló stb.) említette, míg 60%-uk különféle gyurmát és agyagot használ. 53%-uk technikai eszközöket (projektor, laptop stb.) alkalmaz, 26%-uk saját eszközeit használja kiegészítőként, és 13%-uk újrahasznosítható alapanyagokkal dolgozik. Az intézmények többsége tehát alap eszközöket biztosít a vizuális neveléshez.

A kérdőív utolsó kérdése, hogy hasznosnak tartják-e a digitális eszközök alkalmazását az óvodáskorú gyermekek állatábrázolásával kapcsolatos tevékenységek során. Az eredmények szerint a válaszadók 40%-a kifejezetten hasznosnak tartja a digitális eszközöket, mivel azok támogatják a vizuális szemléltetést és inspirációt nyújtanak a gyermekeknek. 26%-uk inkább hasznosnak véli, de fontosnak tartja az egyensúlyt a hagyományos technikákkal. 13%-uk szerint a digitális eszközök csak korlátozottan, felnőtt irányítással alkalmazhatók. 20%-uk úgy véli, hogy a gyermekek számára a kézzel végzett alkotás az elsődleges, és nem tartják különösebben hasznosnak a digitális eszközöket. Senki sem vallja, hogy a digitális eszközök nem illeszkednek az óvodai vizuális nevelés céljaihoz (lásd 4.9.ábra).

4.9. ábra: Hasznosnak tartja-e a digitális eszközök alkalmazását az óvodáskorú gyermekek állatábrázolásával kapcsolatos tevékenységek során?

Összefoglaló a kérdőíves felmérés eredményeiről:

A kérdőíves felmérés célja az óvodapedagógusok véleményének megismerése volt az állatábrázoláson alapuló tevékenységekről, valamint azok hatásáról a gyermekek fejlesztésére. A kutatás során a pedagógusok válaszai alapján a következő eredményekre jutottunk:

1. Demográfiai adatok:

- A válaszadók többsége 36-50 év között volt, és az óvodapedagógusok elsősorban a P. Frangepán óvodában dolgoznak.
- A legtöbb 4-10 éve dolgoznak a pályán, és a válaszadók 86%-a magánóvodában végzi munkáját.

2. Állatábrázolás a gyakorlatban:

- Az óvodapedagógusok 86%-a rendszeresen használ állatábrázolós foglalkozásokat, és legtöbb 4 havonta szerveznek ilyen típusú kézműves tevékenységeket.

- A leggyakrabban alkalmazott technikák közé tartoznak a rajzolás, festés és gyurmázás, amelyeket a pedagógusok az óvodások kreativitásának és finommotorikus készségeinek fejlesztése érdekében alkalmaznak.
- A pedagógusok többsége az állatokat a gyermekek érdeklődése, a foglalkozások tematikája, valamint szezonális vagy ünnepi alkalmak alapján választja ki, mint például a „Háziállatok napja” vagy az „Állatok világnapja.”

3. Digitális eszközök alkalmazása:

- A válaszadók 40%-a kifejezetten hasznosnak tartja a digitális eszközöket (pl. projektor, tablet) a vizuális szemléltetés és inspiráció nyújtásában, míg 26%-uk inkább az egyensúlyt tartja fontosnak a hagyományos technikákkal. A digitális eszközök korlátozott alkalmazásának szükségességét 13% említette, míg 20%-uk úgy véli, hogy a kézzel végzett alkotás a gyermekek számára az elsődleges.

4. Képességfejlesztés:

- Az óvodapedagógusok 86%-a úgy véli, hogy az állatos kézműves foglalkozások nagyban hozzájárulnak a gyerekek motorikus készségeinek fejlődéséhez. Ezen kívül a válaszadók hangsúlyozták, hogy az ilyen foglalkozások segítenek a gyerekek kreativitásának és önkifejezésének kibontakoztatásában is, amelyet az eredmények tükröznek: a pedagógusok 46%-a szerint a gyerekek rendkívül kreatívak, míg ugyanekkor arányban vélik úgy, hogy jól kifejezik önmagukat, bár iránymutatásra is szükségük van.

5. Nehézségek és javaslatok:

- Az óvodapedagógusok leggyakoribb nehézségei közé tartozik a gyermekek figyelmének fenntartása és a technikai nehézségek, például bonyolultabb technikák alkalmazása. Emellett az időhiány és az anyagok beszerzése is gyakran problémát jelent.
- A válaszadók javaslatokat tettek, például a több szemléltető eszköz használatára, az élő állatok megtekintésére, valamint a gyerekek számára történő állati magvak párosítására.

6. A vizuális neveléshez biztosított eszközök:

- Az intézmények többsége alap eszközöket (ceruza, papír, festék, olló) biztosít a vizuális neveléshez (86%), míg 60%-uk gyurmát és agyagot, 53%-uk technikai eszközöket (projektor, laptop stb.) alkalmaz. Ezen kívül egyes pedagógusok saját eszközeiket is kiegészítőként használják.

Ez az összefoglaló rávilágít arra, hogy az óvodapedagógusok egyetértenek abban, hogy az állatábrázolás fontos szerepet játszik a gyerekek kreativitásának, motorikus készségeinek és természetismeretének fejlesztésében. A digitális eszközök alkalmazása mellett a hagyományos technikák is nagy szerepet kapnak, és a pedagógusok folyamatosan keresnek új módszereket és eszközöket a gyerekek fejlesztésére.

A két felállított hipotézis bizonyításra került, tehát az óvodapedagógusok többsége fontosnak tartja az állatok ábrázolását a gyermekek kreativitásának és képzelőerejének fejlesztése szempontjából. Az eredmények azt mutatják, hogy a pedagógusok úgy vélik, az állatábrázolás segíti a gyerekeket abban, hogy szabadabban kifejezhessék érzelmeiket és ötleteiket, miközben fejlesztik a finommotorikus képességeiket és a vizuális érzékelésüket. Az állatábrázolás nemcsak a kreativitásukat ösztönzi, hanem lehetőséget ad arra is, hogy a gyerekek jobban megismerjék a természetet, miközben játékosan sajátítják el az állatokkal kapcsolatos tudnivalókat.

A második hipotézis, miszerint az állatábrázolás alapú foglalkozások hozzájárulnak a gyermekek természetismeretének bővítéséhez, szintén megerősítést nyert. A válaszok alapján a pedagógusok úgy vélik, hogy az ilyen típusú foglalkozások segítik a gyerekeket a környezetük, a különböző állatok és azok életmódjának megértésében. A tevékenységek során a gyermekek nemcsak szórakoznak, hanem aktívan tanulnak is az állatok világáról, amely a jövőben hozzájárulhat a természet iránti érdeklődésük és tiszteletük kialakulásához. Az óvodapedagógusok egyöntetű véleménye szerint az állatok ábrázolása olyan értékes eszközként működik, amely lehetőséget ad a gyerekek számára a tudatosabb és mélyebb környezeti ismeretek megszerzésére.

ÖSSZEGZÉS

Szakirodalmi kutatásomat „Az animalisztikus műfaj megjelenése a díszítő- és iparművészetben, valamint annak alkalmazási lehetőségei az óvodáskorú gyermekek alkotó tevékenységében” nevezetű témában folytattam.

Szakedolgozatom az állatábrázolás művészeti és pedagógiai jelentőségét vizsgálja, különös figyelmet fordítva annak szerepére a díszítő- és iparművészetekben, valamint az óvodáskorú gyermekek alkotó tevékenységében. A dolgozatom célja az volt, hogy feltérképezsem az állatok ábrázolásának történeti és kulturális vonatkozásait, különös hangsúlyt fektetve a népművészetre és a stilizálás esztétikai szerepére, miközben áttekintettem annak oktatási alkalmazásait is.

Első fejezetemben az állatábrázolás fejlődését tárgyaltam az őskori barlangrajzoktól kezdve, a különböző történelmi korszakokon és kultúrákon keresztül egészen a modern művészeti irányzatokig. Ezen keresztül bemutattam, hogy az állatok ábrázolása nemcsak esztétikai, hanem kulturális, vallási és szimbolikus szerepet is betöltött. A magyar és ukrán kultúrákban fellelhető állatábrázolásokra is kiemelt figyelmet fordítottam, rávilágítva, hogy a különböző régiók és hagyományok hogyan tükrözik a kultúrák egyedi szemléletét.

A második fejezetben a népművészetben, különösen a kerámiaművészetben, a fafaragásban, a bútorművészetben és a textilművészetben megjelenő állatábrázolásokat elemeztem. A stilizálás esztétikai és technikai vonatkozásait is részletesen bemutattam, kiemelve, hogy a művészetekben való alkalmazás hogyan segíti az alkotók és a nézők közötti kommunikációt, miközben gazdagítja a vizuális kultúrát.

A harmadik fejezet központjában az állatábrázolás mint fejlesztési eszköz szerepelt az óvodáskorú gyermekek vizuális nevelésében. Részletesen bemutattam, hogyan támogathatja a gyermekek kreativitását, kognitív fejlődését és művészeti készségeik kibontakozását. A gyermekek művészeti tevékenységeit vizsgálva arra a megállapításra jutottam, hogy az állatok ábrázolása különösen hasznos lehet a finommotorikus képességek fejlesztésében, a formák és színek megismerésében, valamint a képzelet és a valóság határainak feltárásában.

Végül a negyedik fejezetben az óvodai foglalkozások tapasztalatait elemeztem. Különböző kérdőíves felmérések alapján az óvodapedagógusok véleményét is megismerhettem az állatábrázolásra épülő tevékenységekről, amelyek segíthetnek a gyermekek művészeti fejlődésében. két hipotézis állítottam fel, amit be is bizonyítottam: A két felállított hipotézis bizonyításra került, tehát az óvodapedagógusok többsége fontosnak tartja az állatok ábrázolását a gyermekek kreativitásának és képzelőerejének fejlesztése szempontjából. Az eredmények azt mutatják, hogy a pedagógusok úgy vélik, az állatábrázolás segíti a gyerekeket abban, hogy

szabadabban kifejezhessék érzelmeiket és ötleteiket, miközben fejlesztik a finommotorikus képességeiket és a vizuális érzékelésüket. Az állatábrázolás nemcsak a kreativitásukat ösztönzi, hanem lehetőséget ad arra is, hogy a gyerekek jobban megismerjék a természetet, miközben játékosan sajátítják el az állatokkal kapcsolatos tudnivalókat.

A második hipotézis, miszerint az állatábrázolás alapú foglalkozások hozzájárulnak a gyermekek természetismeretének bővítéséhez, szintén megerősítést nyert. A válaszok alapján a pedagógusok úgy vélik, hogy az ilyen típusú foglalkozások segítik a gyerekeket a környezetük, a különböző állatok és azok életmódjának megértésében. A tevékenységek során a gyermekek nemcsak szórakoznak, hanem aktívan tanulnak is az állatok világáról, amely a jövőben hozzájárulhat a természet iránti érdeklődésük és tiszteletük kialakulásához. Az óvodapedagógusok egyöntetű véleménye szerint az állatok ábrázolása olyan értékes eszközként működik, amely lehetőséget ad a gyerekek számára a tudatosabb és mélyebb környezeti ismeretek megszerzésére.

Az eredmények megerősítették, hogy az ilyen típusú tevékenységek elősegítik a gyermekek kreativitásának kibontakozását, valamint lehetőséget adnak a művészetek iránti érdeklődésük kialakítására.

A dolgozatomban kitűzött célokat maradéktalanul sikerült teljesíteni. A történeti és kulturális szempontok részletes feltárása mellett sikerült bemutatni, hogy az állatábrázolás nemcsak a művészetekben, hanem a pedagógiai gyakorlatban is fontos szerepet játszik. A kutatásom eredményei hozzájárulhatnak az óvodai művészeti nevelés további fejlesztéséhez, valamint segíthetnek a pedagógusok számára abban, hogy még inkább tudatosan alkalmazzák az állatábrázolást mint kreatív és fejlesztő eszközt.

A kutatási célkitűzéssel összhangban a vállalt feladatokat maradéktalanul teljesítettem. Részletesen megvizsgáltam az animalisztikus műfaj lényegét és sajátosságait a kézművesség kontextusában, különös figyelmet fordítva annak szerepére és jelentőségére az alkotói tevékenységben. Elemeztem az óvodáskorú gyermekek kreativitásfejlesztésének pszichológiai és pedagógiai alapjait, feltárva azokat a tényezőket, amelyek támogatják a gyermekek alkotókészségének kibontakoztatását. Meghatároztam az állatábrázolások hatékony megvalósításának pedagógiai feltételeit az alkotási folyamat során, figyelembe véve a gyermekek életkori sajátosságait és fejlesztési igényeit. Végül módszertani ajánlásokat dolgoztam ki az állatos motívumokat felhasználó kézműves foglalkozások megszervezésére, elősegítve ezzel a kreatív nevelés hatékonyabb megvalósítását az óvodai gyakorlatban.

РЕЗЮМЕ

Я проводила своє дослідження літературних джерел на тему «Поява анімалістичного жанру в декоративно-ужитковому мистецтві та можливості його застосування в творчій діяльності дітей дошкільного віку».

Моя дипломна робота досліджує художнє та педагогічне значення зображення тварин, з особливою увагою до його ролі в декоративно-ужитковому мистецтві та в творчій діяльності дітей дошкільного віку. Мета моєї роботи полягала у вивченні історичних та культурних аспектів зображення тварин, з акцентом на народне мистецтво та естетичну роль стилізації, а також в аналізі можливостей його освітнього застосування.

У першому розділі я розглянула розвиток зображення тварин від первісних наскельних малюнків через різні історичні епохи та культури до сучасних художніх напрямів. Я показала, що зображення тварин виконувало не лише естетичну, а й культурну, релігійну та символічну функцію. Особливу увагу я приділила зображенням тварин у мадярській та українській культурах, підкреслюючи, як різні регіони та традиції відображають унікальне бачення культур.

У другому розділі я проаналізувала зображення тварин у народному мистецтві, особливо в кераміці, різьбярстві, меблевому мистецтві та текстильному мистецтві. Я детально розглянула естетичні та технічні аспекти стилізації, підкреслюючи, як застосування в мистецтві сприяє комунікації між митцем і глядачем та збагачує візуальну культуру.

У центрі третього розділу було використання зображення тварин як інструменту розвитку у візуальному вихованні дітей дошкільного віку. Я докладно описала, як зображення тварин підтримує розвиток творчості, когнітивних здібностей та художніх навичок дітей. Досліджуючи художню діяльність дітей, я дійшла висновку, що зображення тварин є особливо корисним для розвитку дрібної моторики, пізнання форм і кольорів, а також для дослідження меж уяви й реальності.

Нарешті, у четвертому розділі я проаналізувала досвід проведення занять у дитячих садках. Завдяки анкетуванню я ознайомила з думкою вихователів дошкільних закладів щодо діяльності, пов'язаної із зображенням тварин, яка може сприяти художньому розвитку дітей. Я висунула дві гіпотези, які були підтверджені:

Перша гіпотеза доведена — більшість вихователів вважають, що зображення тварин є важливим для розвитку творчості та уяви дітей. Результати показали, що педагоги переконані: зображення тварин допомагає дітям вільніше виражати свої емоції та ідеї,

одночасно розвиваючи їх дрібну моторику та візуальне сприйняття. Зображення тварин не лише стимулює творчість, але й дає дітям можливість краще пізнавати природу, в ігровій формі засвоюючи знання про тварин.

Друга гіпотеза, яка стверджує, що заняття на основі зображення тварин сприяють розширенню знань дітей про природу, також була підтверджена. Відповіді педагогів свідчать про те, що такі заняття допомагають дітям краще розуміти навколишнє середовище, різноманітних тварин і їх спосіб життя. У процесі діяльності діти не лише розважаються, а й активно вивчають світ тварин, що в майбутньому сприяє формуванню інтересу та поваги до природи. За одностайною думкою вихователів, зображення тварин є цінним інструментом для формування усвідомлених і глибших знань про навколишній світ.

Отже, результати дослідження підтвердили, що такий вид діяльності сприяє розвитку дитячої творчості та інтересу до мистецтва.

У своїй дипломній роботі я повністю досягла поставлених цілей: окрім детального розкриття історичних і культурних аспектів, вдалося показати, що зображення тварин відіграє важливу роль не лише в мистецтві, а й у педагогічній практиці. Результати мого дослідження можуть сприяти подальшому розвитку художнього виховання в дитячих садках і допомогти педагогам ще більш усвідомлено застосовувати зображення тварин як творчий та розвивальний інструмент.

У відповідності до поставленої мети я повністю виконала сформульовані дослідницькі завдання. Було детально досліджено сутність і особливості анімалістичного жанру в контексті декоративно-ужиткового мистецтва, з особливою увагою до його ролі та значення у творчій діяльності. Проаналізовано психологічні та педагогічні основи розвитку креативності дітей дошкільного віку, визначено чинники, що сприяють розкриттю їх творчого потенціалу. Встановлено педагогічні умови ефективної реалізації тваринних мотивів у процесі творчості, з урахуванням вікових особливостей та потреб розвитку дітей. Нарешті, розроблено методичні рекомендації щодо організації занять з декоративно-прикладного мистецтва із використанням тваринних мотивів, що сприяють більш ефективному впровадженню креативного виховання в практику дошкільної освіти.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Balassa Iván, Ortutay Gyula (1979) Magyar Néprajz. Corvina Könyvkiadó, Budapest.
Letöltés helye: <https://mek.oszk.hu/02700/02789/html/index.html> [Letöltés ideje: 2022.11.19.]

Bellon Tibor, Fügedi Márta, Szilágyi Miklós (1998) Tárgyalkotó népművészet. Planétás, Budapest.

Bluvshtein, M. (2018). Found in Translation Vol. III: Children and Education. Publisher: Lulu Press, Inc.; First Edition. 204 p.

Boza Erzsébet (1998) Az óvodai vizuális nevelés módszertana. BTE házi sokszorosító üzeme, Budapest.

Boross Marietta (2001) Népművészet. Képzőművészeti Kiadó, Budapest.

Brandow-Faller, M. (2018). Childhood by Design: Toys and the Material Culture of Childhood, 1700–Present. Bloomsbury Publishing: Bloomsbury Visual Arts. 42 bw illus

dr. Kiss Gabriella, Tankó Istvánné (2020) Színes irodalom 9. Oktatási Hivatal, Budapest.

Feuer Mária (2005) A gyermekrajz. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Fügedi Márta (1993) Állatábrázolás a magyar népművészetben. Herman Ottó Múzeum: Miskolc.

Füvessy Anikó (1998) Állatábrázolás a magyar néphagyományban. Ethnica Kiadás, Debrecen.

Hofer Tamás, Fél Edit (1977) Magyar népművészet. Corvina Kiadó, Budapest.

Hornyák, Á. (2019). Learning Communities and Social Innovations. Region and Education XII. Hung. Educ. Res. J. 9 (4), 735-737.

Kitzinger, A. (2022). The Age of Language Learning in Modern Europe. Chapter. Full-text available.

Kondacs Mihályné Podmaniczky Mária (1994) Vizuális nevelés az óvodában. Szerzői kiadás.

Kovács Nemere: A képzőművészet története (2015) Letöltés helye: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/pannon-pannon-enciklopedia-1/a-magyarsag-kezikonyve-2/kepzmuveszet-124C/a-honfoglalok-koranak-muveszete-124E/> [Letöltés ideje: 2023.02.16.]

Kovács, G., Varga, L., Kitzinger, A., Zsámboki, R. (2022). Changing Perspectives and Attitudes on Early Childhood Research and Education. University of Sopron Press Sopron, 27 p. Kórik, V., Pálincás, R. et al. (2022). Leisure opportunities for families with small children. Gradus Vol 9, No 2. pp 1-6.

László Gyula (1968) Az ősember művészete. Corvina kiadó, Budapest.

Myers, G. (2007). The Significance of Children and Animals: Social Development and Our Connections to Other Species. Purdue University Press

Nikolić, M. (2023). Nurturing creativity: The role of art education in fostering children's expression and holistic development. International Journal of Science Academic Research (IJSAR). Vol. 05, Issue 01, pp. 6822-6829

Schoon, I., & Cheng, H. (2011). Creativity in early childhood and later educational achievement. Longitudinal and Life Course Studies. In book: Encyclopedia of Primary Prevention and Health Promotion (pp.598-609)

Sotiropoulou-Zormpala & Mouriki (2019), Enriching Arts Education through Aesthetics. Experiential Arts Integration Activities for Pre-School and Early Primary Education Publisher: Taylor & Francis Group, Routledge. August 2019

Sebestyén Gyula, Mahler Ede, Láng Nándor, Kuzsinszky Bálint (1997) Az ókor művészete EGYIPTOMI, BABILONI, ASSZÍR, PERZSA, GÖRÖG ÉS RÓMAI ÉPÍTÉSZET, SZOBRÁSZAT, FESTÉS ZET. Annó kiadó, Budapest.

Shulha, L., Skomorovska, I., & Fasolko, T. (2022). The latest pedagogical ideas for development of creative abilities in preschool children. Revista Românească. Volume 14, Issue 4, pp. 69-93.

Süle, Á. (2010). On the Functions of Floral Decorations in the Houses of Budapest Art Nouveau, Social Construction Projects: The Bárczy Programme

Szabó, D. (2021). Intersubjective aspects of Susan Isaacs' developmental theory: From the mother-infant relationship to peer group activities. Budapest: IMAGO, 10(1): 19-29 o.

Taylor, A. (2013). Reconfiguring the Natures of Childhood. Routledge. 176 Pages 6 B/W Illustrations.

Varga Edith (1958) Egyiptom művészete. Gondolat Kiadó-Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat, Budapest.

Zsófia, B., Gökce, K. (2019). Preschool Teacher Education in Turkey and Hungary. Eötvös Loránd University. Pp. 29-40.

Zupancic, Cagran & Mulej (2015), Preschool Teaching Staff's Opinions on the Importance of Preschool Curricular Fields of Activities, Art Genres and Visual Arts Fields December Center for Educational Policy Studies Journal 5(4): 9-29

Масол Людмила Михайлівна (2014) Мистецтво 6 клас. Видавництво: "СВІТОЧ", Київ.

Мусіхіна Лілія (2013) Звірослов: Міфологема тваринного світу українців. Нав чальна книга – Богдан, 201

MELLÉKLETEK

Képjegyzék

1.1 kép: Lascaux-i barlangrajz. A Lascaux-i barlang bejáratát 80 évvel ezelőtt, 1940. szeptember 12-én négy gyermek fedezte fel.

Letöltés helye: <https://mult-kor.hu/lascaux-i-barlangrajzok-kamaszok-kincskeresesenek-indult-vilagra-szolo-felfedezes-lett-belole-20200912>

[Letöltés ideje: 2023.01.15.]

1.2. kép: Altamira barlangrajz. Legjelentősebb európai barlangfestmények egyike az Altamira, amit Spanyolországban 1868-ban fedezett fel Sautuola és lánya.

Letöltés helye: <https://www.worldhistory.org/Altamira/>

[Letöltés ideje: 2023.01.15.]

1.3. kép: Thutmose herceg macskájának sírhelye, kiállítva a franciaországi Valenciennes -i Szépművészeti Múzeumban.

Letöltés helye: <https://www.yoair.com/hu/blog/anthropology-the-history-of-cat-worship-in-egyptian-culture/>

[Letöltés ideje: 2023.02.10.]

1.4. kép: Mumifikált macskák

Letöltés helye <https://www.yoair.com/hu/blog/anthropology-the-history-of-cat-worship-in-egyptian-culture/>

[Letöltés ideje: 2023.02.10.]

1.5. kép: Básttet macska alakjában (Louvre , Párizs)

Letöltés helye: <https://hu.wikipedia.org/wiki/B%C3%A1sztet>

[Letöltés ideje: 2023.02.15.]

1.6. kép: Anubisz isten sakál fejjel

Letöltés helye: <https://oegyiptom.webnode.hu/products/anubis/>

[Letöltés ideje: 2023.02.19.]

1.7. kép: Minótauros egy ókori görög érmén

Letöltés helye: <https://www.wikiwand.com/hu/Min%C3%B3tauros>

[Letöltés ideje: 2023.02.26.]

1.8. kép: Kentaur. Furietti Centaurs műalkotás.

Letöltés helye: <https://kardiologn.livejournal.com/760137.html>

[Letöltés ideje: 2023.02.26.]

1.9. kép: Kráter- egy ókori görög edény fémből vagy kerámiából , ritkábban márványból , bor és víz keverésére.

Letöltés helye:

[https://www.wikiwand.com/ru/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80_\(%D1%81%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4\)](https://www.wikiwand.com/ru/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D1%80_(%D1%81%D0%BE%D1%81%D1%83%D0%B4))

[Letöltés ideje: 2023.03.10.]

1.10. kép: Medusa, Giovanni Lorenzo Bernini szobor.

Letöltés helye:

[https://www.meisterdrucke.ae/kunstwerke/400w/Gian%20Lorenzo%20Bernini%20-%20Head%20of%20Medusa%20Marble%201630%20-%20\(MeisterDrucke-683731\).jpg](https://www.meisterdrucke.ae/kunstwerke/400w/Gian%20Lorenzo%20Bernini%20-%20Head%20of%20Medusa%20Marble%201630%20-%20(MeisterDrucke-683731).jpg)

[Letöltés ideje: 2023.03.10.]

1.11. kép: Moissac -Szent Péter kolostor -oszlopfők a kerengőből.

Letöltés helye: [https://www.jedlik.hu/sites/default/files/oldal-](https://www.jedlik.hu/sites/default/files/oldal-csatolmany/oktatas/projektek/szimmetria_a_muveszetekben_2.pdf)

[csatolmany/oktatas/projektek/szimmetria_a_muveszetekben_2.pdf](https://www.jedlik.hu/sites/default/files/oldal-csatolmany/oktatas/projektek/szimmetria_a_muveszetekben_2.pdf)

[Letöltés ideje: 2023.03.10.]

1.12. kép: Notre Dame legendás vízköpői.

Letöltés helye: <https://mult-kor.hu/miert-neznek-ki-igy-a-notre-dame-legendas-vizkpoi-20181219>

[Letöltés ideje: 2023.03.15.]

1.13. kép: Az utazó költő. Gustave Moreau festmény

Letöltés helye: <https://hu.frwiki.wiki/wiki/P%C3%A9gase>

[Letöltés ideje: 2023.03.16.]

1.14. kép: Babilon városát ékesítő Istár-kapu.

Letöltés helye: <https://dravuczpeter.hu/europa/nemetorszag/istar-kapu-babilon-berlin-pergamon-muzeum>

[Letöltés ideje: 2023.03.16.]

1.15. kép: A budapesti Cantata profana-kút, A képen 9 szarvasból álló millenniumi emlékmű kompozíció részlete látható. A hatalmas agancsú szarvasok szorosan egymás mellé húzódnak.

Letöltés helye: <https://www.kozterkep.hu/69/cantata-profana-kut>

[Letöltés ideje: 2023.03.24.]

1.16.kép: Remsey Jenő festménye: Vadászat a csodaszarvasra.

Letöltés helye: <https://www.hungart.hu/frames.html?/magyar/r/remsey/muvek/remsey3.html>

[Letöltés ideje: 2023.03.24.]

1.17. kép: Árpád pajzsa.

Letöltés helye: https://hu.wikipedia.org/wiki/Turul_nemzets%C3%A9g

[Letöltés ideje: 2023.03.29.]

2.1. kép: Horváth János fazekasmester

Letöltés helye: <https://mek.oszk.hu/02700/02789/html/115.html>

[Letöltés ideje: 2023.03.29.]

2.2. kép: Tál, visszatekintő madár ábrázolásával. Ólommázás cserép, karcolt és festett díszítéssel.

Forrás: Hofer Tamás, Fél Edit: Magyar népművészet.

[Kép készítésének ideje: 2023.05.7.]

2.3. kép: Borospalack. Ólommázás cserép, karcolt, festett és írókázott díszítéssel. Alapszíne fehér, rajta vörös, zöld, barna és sárga mintázattal.

Forrás: Hofer Tamás, Fél Edit: Magyar népművészet.

[Kép készítésének ideje: 2023.05.7.]

2.4. kép: Pálinkásbutella. Ólommázás cserép, karcolt, írókázott díszítéssel.

Forrás: Hofer Tamás, Fél Edit: Magyar népművészet.

[Kép készítésének ideje: 2023.05.7.]

2.5. kép: Ivócsanak. Fülét kígyó alakúra faragták, mely fölött kutya áll.

Forrás: Hofer Tamás, Fél Edit: Magyar népművészet.

[Kép készítésének ideje: 2023.05.7.]

2.6. kép: Egymásnak hátat fordító madarak, indás-leveles ágak és rozetták között.

Forrás: Hofer Tamás, Fél Edit: Magyar népművészet.

[Kép készítésének ideje: 2023.05.7.]

2.7. kép: Halottas lepedő széle. Lenvászonra, barnára fakult gyapjúszállal, fonottas és kevés keresztöltéssel varrták.

Forrás: Hofer Tamás, Fél Edit: Magyar népművészet.

[Kép készítésének ideje: 2023.05.7.]

3.1. kép: Kiscsoportosok a foglalkozások közben.

Forrás: Saját kép

[Kép készítésének ideje: 2025.03.26.]

3.2. kép: Középső csoportosok tánc közben.

Forrás: Saját kép

[Kép készítésének ideje: 2025.04.02.]

3.3. kép: Középső csoportos gyerekek munka közben

Forrás: Saját kép

[Kép készítésének ideje: 2025.04.02.]

3.4. Nagycsoportos gyerekek munka közben

Forrás: Saját kép

[Kép készítésének ideje: 2025.04.10.]

3.5. kép: Erdő és farm makett

Forrás: Saját kép

[Kép készítésének ideje: 2025.04.10.]

Diagramok

4.1. ábra: Életkora

4.2. ábra: Hány éve dolgozik óvodapedagógusként?

4.3. ábra: Milyen típusú óvodában dolgozik?

4.4. ábra: Milyen életkorú gyermekekkel dolgozik rendszeresen?

4.5. ábra: Milyen gyakran szervez állatos témájú kézműves foglalkozásokat a csoportjában?

4.6. ábra: Hogyan választja ki, hogy milyen állatokat ábrázoljanak a gyerekek?

4.7. ábra: Milyen anyagokat használ leggyakrabban az állatfigurák elkészítéséhez?

4.8. ábra: Melyik korosztályban alkalmazza legszívesebben az állatok ábrázolását?

4.9. ábra: Hasznosnak tartja-e a digitális eszközök alkalmazását az óvodáskorú gyermekek állatábrázolásával kapcsolatos tevékenységek során?

Foglalkozásterv

Téma: Az erdei és a házi állatok

A foglalkoztatott korcsoport: Nagycsoport

Az óvodai csoport neve: Méhecske/Bogyó és Babóca

A foglalkozás helyszíne: P. Frangepán Katalin beregszászi bázisóvoda

A foglalkozás időpontja: 2025.04.10.

A foglalkozás formája: Frontális, egyéni.

Tevékenység típusa: Új ismeretet szerző tevékenység, ismétlő beszélgetés, kommunikációs, vers hallgatása, mozgásos játék, kézimunka.

Alkalmazott módszerek: Szemléltetés, bemutatás, magyarázat, eligazítás, közös tevékenység.

A foglalkozás feladatai:

- **Oktatási cél:** Az állatok közelebbről való megismerése, új ismeretszerzés az otthon élő állatok-, illetve a vadon élő állatok kapcsán; Ismeretek szerzése és gyarapítása. Cél, hogy a gyerekek minél több ismerettel rendelkezzenek az állatok életéről. Érthető, jól szemléltetett bemutatással a feladat ismertetése, gyakoroltatása.
- **Nevelési cél:** Kudarcűrő képesség fejlesztése, türelem és kitartás ösztönzése, egymásra figyelés, felelősségtudat növelése,
Szociális képesség téren: Társas kapcsolatok, viselkedés, akarat megnyilvánulások fejlesztése, a tevékenységre kapott pozitív visszajelzéssel az önbecsülés formálása;
Kognitív képesség téren: Gondolkodási műveletek fejlesztése, figyelem, fegyelmezettség a feladatok végzésekor és közlésekor, megfigyelőképesség a feladat bemutatásakor emlékezet fejlesztése;
- **Fejlesztési cél:**
Verbális képesség terén: Verbális kommunikáció, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése önálló gondolatok, vélemények megformálásával, szókincs bővítéssel, fogalomismeret bővítés;
Testi képesség terén: Finommozgás, testi képességek fejlesztése; a kézügyesség, ábrázolás, beszédkészség fejlesztése. Az eszközök adta lehetőségek kihasználásával a finommotorika, a vizuális figyelem, a figyelemmegosztás, az érzékelés, észlelés fejlesztése.

A foglalkozáshoz szükséges eszközök:

- Tartós eszközök: ecset, olló, pálcikák, kalap, zsák, szókartyák, makettek;
- Fogyóeszközök: vízfesték, papír, ragasztó.

A foglalkozás időtartama: 25-30 perc.

Foglalkozás menete:

I. Szervezési szakasz:

- A terv gördülékenysége érdekében a környezetet átalakítjuk. Megkérem a gyerekeket, hogy ők is segítsenek. Összehúzzuk az asztalokat (a gyerekeket is bevonhatjuk a cselekvésbe, az aktív részvételt segíti)
- Elővesszük az eszközöket: minden egyes asztalra előkészítjük a rajzfüzetet, grafitceruzát, vízfestéket, poharat, palettát, törölkendőt, ecsetet, filctollat. A munkafolyamat a csoportszobában történik:

II. Motiváció: A gyerekeket egy dalocskával fogom motiválni a foglalkozáshoz: „Én elmentem a vásárba...” (1.Melléklet)

Ráhangelődés:

- Gyerekek számoljuk meg hány állatot vettünk a vásárban az imént (10 állatot vettünk a vásárban)
- Ki tudja nekem megmondani, hogy mégis milyen állatokat vettünk? (Tyúkot, csirkét, récét, ludat, juhot, kakast, pulykát, disznót, kecskét és csikót)
- Milyen állataitok vannak otthon?
- Milyen háziállatoka ismerünk még, ami a dalban nem hangzott el? (Kutya, macska, tehén stb.)
- Gyerekek csak háziállatok léteznek szerintetek? (Nem!)
- Akkor milyen állatok vannak még? (Vadállatok)
- Hozzánk a legközelebb hol élnek vadállatok? (Az erdőben)
- Milyen vadállatokat ismerünk, akik az erdőben élnek? (Medve, róka, süni, vaddisznó, farkas, őz stb. ...)

III. Alkotó szakasz:

Téma kitűzése:

Gyerekek ma egy nagyon különleges feladat vár ránk. Képzeljétek el tegnap este bekopogtatott hozzám egy manó. Ez a manó pedig nem akárki volt, ő az állatok manója. Hozott nekem egy ilyen kis farmot, és egy erdőt, mint látjátok. Szegény manócska nagyon megijed, hiszen mikor felkelt tegnap reggel nem tudta mitévő legyen mivel eltűntek az állatok. Hallotta, hogy ti gyerekek igazán ügyesen tudtok rajzolni és úgy döntött, hogy titeket választ ki, arra, hogy segítsetek neki.

-Ti szerintetek milyen állatok hiányoznak a farmról és az erdőből?

Pontosan gyerekek, ezekről a makettekről hiányoznak ezek az állatok. Mint mondtam egy feladatot bízott ránk a manó, mégpedig azt, hogy mi készítsük el az állatok makettjét, mivel eltűntek.

Mindenki húz egy-egy állatnevet a kalapból házi állat nevét, a zsákban pedig az erdei állatok bújtak meg. Amelyik állat nevét kihúzd, azt kellesz lerajzolni. (az óvónő felolvassa a kihúzott állat nevét, ha a gyerek nem tudja milyen, újjat húzhat)

Önállóan megrajzolják, kifestik, miután megszárad az elkészült remekmű, a gyerekek körbevágják, majd pálcikákra ragasszuk őket és belehelyezzük a megfelelő makettekbe. A háziállatokat a farmra, a vadállatokat pedig az erdőbe fogjuk tenni.

A gyerekek elkezdik a munkát. Folyamatosan felügyelem az alkotások menetét, az elakadásnál tanáccsal, vagy kiigazítással segítem a kis művészek munkáját. Igyekszem mindenkit megdicsérni. Ez által is ösztönzőm a gyerekeket az önálló alkotásra.

Utalás a munka befejezésére:

A gyerekeket ne siettetjük. Akik elkészültek, megbeszéljük melyik állatot hová rakja és miért. Majd rendet rak maga után. Ha gyerekek lassan fejezik befelé a munkájukat, a többieket is ösztönözhetjük Pl.:

-Gyerekek úgy látom már lassan mindenki befejezte a saját kis állatkáját, úgyhogy gyertek tegyük őket a helyükre, hogy a manócska had örüljön nekik. Miután mindenki kész gyertek mozgassuk meg magunkat.

IV. Befejező szakasz:

Torna perc: Most mozgassuk meg magunkat egy kicsit a sok munka után.

Esik eső, fúj a szél (ujjak mozgatása)

Nyírfa ága összeér. (karok fej fölé emelése)

Újra össze, újra szét, (karok fej fölötti összeérintése, kitarása)

Rajta, rajta, most elég! (karok leengedése a combhoz)

Megbeszélés, összefoglalás, értékelés:

Az óvónő értékeli a gyerekek munkáját:

- Ki látogatott el hozzánk ma?
- Mi történt az erdőben és a baromfiudvarban?
- Mire kért meg minket ma a tündér?
- Milyen állatokat készítettünk el?
- Ki melyik állatot készítette?
- Kinek melyik munka, állat tetszik a legjobban? Minden állat a helyére került?

Az élmények és tapasztalatok megbeszélése:

Meg beszéljük, hogy miről volt szó a foglalkozás alatt, miről beszéltünk, milyen új dolgokat tanultunk meg, mit készítettünk

Ismétlő kérdések:

- Melyek a házi állatok?
- Mit eszik a tyúk?
- Melyek az erdei állatok? Róluk ki gondoskodik?
- Mit eszik a medve?

- Ma igazán ügyesen dolgoztatok. Nagyon büszke vagyok rátok.
- Hogy tetszett nektek a dalocska? És a torna?
- Köszönöm a foglalkozást, és hogy ilyen ügyesek voltatok.

1. Foglalkozásterv melléklete

1. Melléklet

Én elmentem a vásárba

Én elmentem a vásárba félpénzzel,
Tyúkot vettem a vásárban félpénzzel.
Tyúkom mondja: kit-rá-kotty,
Kárikittyom, édes tyúkom,
Mégis van egy félpénzem

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Csirkét vettem a vásárban félpénzzel.
Csirkém mondja: csip, csip, csip.
Kárikittyom...

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Récét vettem a vásárban félpénzzel.
Récém mondja: rip hajnal.
Kárikittyom...

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Ludat vettem a vásárban félpénzzel.
Ludam mondja: gi-gá-gá.
Kárikittyom...

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Juhot vettem a vásárban félpénzzel.
Juhom mondja: be-he-he.
Kárikittyom...

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Kakast vettem a vásárban félpénzzel.
Kakas mondja: bokréta.
Kárikittyom...

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Pulykát vettem a vásárban félpénzzel.
Pulykám mondja: dandaru.
Kárikittyom...

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Disznót vettem a vásárban félpénzzel.
Disznóm mondja: rőf-rőf-rőf.
Kárikittyom...

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Kecskét vettem a vásárban félpénzzel.
Kecském mondja: mek, mek, mek.
Kárikittyom...

Én elmentem a vásárba félpénzzel.
Csikót vettem a vásárban félpénzzel.
Csikóm mondja: nyihaha.
Kárikittyom, édes tyúkom,
Elfogvott a félpénzem.

2. Foglalkozásterv

Téma: A méhecske – ismerkedés egy hasznos rovarral

A foglalkoztatott korcsoport: Középső csoport

Az óvodai csoport neve: Csigabiga/Micimackó

A foglalkozás helyszíne: P. Frangepán Katalin beregszászi bázisóvoda

A foglalkozás időpontja: 2024.04.02.

A foglalkozás formája: Frontális, egyéni.

Tevékenység típusa: Új ismeretet szerző tevékenység, ismétlő beszélgetés, kommunikációs, vers hallgatása, mozgásos játék, kézimunka.

Alkalmazott módszerek: Szemléltetés, bemutatás, magyarázat, eligazítás, közös tevékenység.

A foglalkozás céljai:

- **Oktatási cél:** Az állatok közelebbről való megismerése, új ismeretszerzés az otthon élő állatok-, illetve a vadon élő állatok kapcsán; Ismeretek szerzése és gyarapítása. Cél, hogy a gyerekek minél több ismerettel rendelkezzenek az állatok életéről. Érthető, jól szemléltetett bemutatással a feladat ismertetése, gyakoroltatása.
- **Nevelési cél:** Kudarctűrő képesség fejlesztése, türelem és kitartás ösztönzése, egymásra figyelés, felelősségtudat növelése,
Szociális képesség téren: Társas kapcsolatok, viselkedés, akarat megnyilvánulások fejlesztése, a tevékenységre kapott pozitív visszajelzéssel az önbecsülés formálása;
Kognitív képesség téren: Gondolkodási műveletek fejlesztése, figyelem, fegyelmezettség a feladatok végzésekor és közlésekor, megfigyelőképesség a feladat bemutatásakor emlékezet fejlesztése;
- **Fejlesztési cél:**
Verbális képesség terén: Verbális kommunikáció, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése önálló gondolatok, vélemények megformálásával, szókincsbővítéssel, fogalomismeret bővítés;
Testi képesség terén: Finommozgás, testi képességek fejlesztése; a kézügyesség, ábrázolás, beszédképesség fejlesztése. Az eszközök adta lehetőségek kihasználásával a finommotorika, a vizuális figyelem, a figyelemmegosztás, az érzékelés, észlelés fejlesztése.

A foglalkozáshoz szükséges eszközök:

- Sárga kartonpapír (a méhecske teste)
- Fekete kartonpapír vagy színes papírcsíkok (a méhecske csíkjaihoz)
- Fehér vagy áttetsző papír (a szárnyakhoz – lehet pauszpapír is)
- Ragasztó stift vagy folyékony ragasztó (a formák rögzítéséhez)
- Előkészített alaplap (zöld vagy kék karton – háttér, amire a méhecskét ragasztják)
- Ragasztható szemek (opcionális, de nagyon szeretik a gyerekek)
- Fekete filctoll vagy zsírkréta (a szemek, arc, csápok rajzolásához)
- Olló
- Papírzsebkendő vagy kéztörlő (a ragasztó okozta maszatos kezekhez)

A foglalkozás időtartama: 20-25 perc.

Foglalkozás menete:

I. Szervezési szakasz:

- A terv gördülékenysége érdekében a környezetet átalakítjuk. Megkérem a gyerekeket, hogy ők is segítsenek.
- Elővesszük az eszközöket: minden egyes asztalra előkészítjük a színes lapokat, a ragasztót az ollót. A munkafolyamat a csoportszobában történik:

II. Motiváció:

A foglalkozás bevezetésében egy vidám, mozgásos gyermekdalt választottam motivációként: „Mint egy méhecske” – Mozgásos Gyerekdal (1. melléklet). A gyerekek fejére méhecskés fejpántot helyeztem, ezáltal ők is „méhecskévé” válhattak. A dal meghallgatása és közös éneklése közben a mozdulatokat utánozva közösen „röpködtünk”, zümmögtünk, és beleképzeltek magunkat a méhecskék világába. Ez segítette a gyermekek ráhangolódását a foglalkozás témájára, és örömteli hangulatot teremtett az alkotáshoz.

Ráhangolódás:

- Láttatok már méhecskét a virágok között repkedni?
- Szerintetek mit csinál a méhecske, amikor a virághoz száll?
- Mit gyűjt a méhecske a virágból?
- Hol laknak a méhecskék? Van házuk?
- Tudjátok, hogyan zümmög a méhecske? Próbáljuk meg együtt!
- Milyen színű szokott lenni egy méhecske?
- Szeretitek a mézet? Ki evett már mézet reggelire vagy teában?
- Szerintetek a méhecske tud repülni? Hogyan mozgatja a szárnyát?
- Van valami, amitől félni kell a méhecskében? Vagy inkább vigyázzunk rá?

- Képzeljétek el, hogy ti is méhecskék vagytok – hova repülnétek először?

III. Új ismeretet átadó szakasz

– Gyerekek, ma egy igazán különleges feladat vár ránk!

Képzeljétek csak el, tegnap este, amikor már minden csendes volt, halkan bekopogtatott az ablakomon valaki...

De nem akárki volt ám! Egy igazi tündér állt ott – a méhecskék tündérkéje!

Nagyon szomorú és kétségbeesett volt. Azt mondta nekem, hogy találkozott egy kisgyerekekkel, aki azt mondta neki:

„Szerintem a méhecskék nem is olyan különlegesek...”

Ez annyira elszomorította a tündért, hogy gyorsan segítséget kért tőlem – és most tőletek is!

Arra kér bennünket, hogy mutassuk meg, mennyire csodálatosak a méhecskék, és készítsünk róluk szép alkotásokat, hogy mindenki lássa, milyen fontos és különleges kis rovarok ők!

IV. Alkotó szakasz:

Téma kitűzése:

Ez a kis tündér megkérdezte tőlem, hogy nem ismerek-e olyan gyerekeket, akik nagyon ügyesek, okosak és tudnának segíteni neki. Mondtam is neki, hogy pont jó helyen jár, mert én ismerek néhány csodás gyereket, akik biztosan örömmel segítenek!

A tündér egy fontos küldetést bízott rám. Azt mondta, hogy az erdőben élő kis méhecskék nagyon szomorúak lettek, mert egy kisgyerek azt mondta: "A méhecskék nem is különlegesek."

Képzeljétek csak el, mennyire elkeseredtek szegény kis méhek! Hiszen ők rengeteget dolgoznak, virágport gyűjtenek, mézet készítenek, beporozzák a virágokat, és nélkülük nem lenne annyi szép virág sem a világon!

Ezért arra gondolt a tündér, hogy megkér minket: alkossunk együtt gyönyörű méhecskéket, hogy megmutassuk, mennyire fontosak és különlegesek ők!

De mielőtt elkezdjük a munkát, segítsetek nekem megbizonyosodni arról, hogy tudjátok, hogyan is néz ki egy méhecske! Vajon milyen testrészei vannak? (Feje? Teste? Csápjai? Szárnyai? Lábai? Csíkos háta?)

Aztán pedig jöhet az alkotás! A gyerekek önállóan ragasztják fel a testrészeket, az óvónő szükség szerint segít. Folyamatosan figyelem az alkotásokat, és ha elakadnak, tanáccsal, bátorítással vagy kis segítséggel segítem őket.

Minden gyereket megdicsérek, hiszen a cél, hogy örömmel, önállóan és kreatívan dolgozzanak – így lesz igazán különleges minden kis méhecske, akit készítünk!

Utalás a munka befejezésére:

A gyerekeket nem siettetjük. Akik elkészültek, megbeszéljük, hogy milyen méhecskét alkottak, milyen különleges lett, és mit szeret a mézecské a virágokon kívül. Azt is megkérdezzük, hogyan neveznék el ezt a méhecskét – lehet akár csillám-méhecske, mosolyméh vagy pillangószárnyú méh is.

Ha a gyerekek lassan fejezik be a munkájukat, ösztönözhetjük, például így:

– Gyerekek, úgy látom, már lassan mindenki elkészült a saját kis méhecskéjével. Gyertek, tegyük fel őket a „virágos rétünkre” (kijelölt helyre), hadd örüljön a tündérke, ha meglátja, milyen ügyes méhsegédei voltak ma!

– Miután mindenki elkészült, mozgassuk meg magunkat egy kicsit, repkedjünk, zümmögjünk együtt, mint az igazi méhecskék!

Befejező szakasz:

Torna perc: Most mozgassuk meg magunkat egy kicsit a sok munka után erre a mondókára.

Csip-csip csóka

Csip-csip csóka,

vak varjúcska.

Komámasszony kéreti a szekerét,

nem adhatom oda, tyúkok ülnek rajta.

Hess, hess, hess!

Megbeszélés, összefoglalás, értékelés:

- Emlékeztek, hol élnek a méhecskék?
- Mit csinálnak a méhecskék egész nap?
- Miért fontosak a méhek a virágoknak?
- Miből készítik a méhek a mézet?
- Mi tetszett neked a legjobban ebben a foglalkozásban?
- Mi volt nehéz vagy új számodra?
- Segítettél valakinek? Neked segített valaki?
- Legközelebb is szeretnél méhecskékkal foglalkozni?

Az élmények és tapasztalatok megbeszélése:

Meg beszéljük, hogy miről volt szó a foglalkozás alatt, miről beszéltünk, milyen új dolgokat tanultunk meg, mit készítettünk.

2. Foglalkozásterv melléklete

1. Mint Egy Méhecske - Mozgásos Gyerekdal

Link:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=21&v=t2Vgjp_yo9E&embeds_referring_euri=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2Fsearch%3Fq%3Dm%25C3%25A9hecsk%25C3%25A9s%2Bdalok%26oq%3Dm%25C3%25A9hecsk%25C3%25A9s%2Bda%26gs_lcrp%3DEgZjaHJvbWUqBwgAEAAYgAQyBwgAEAAYgAQy&source_ve_path=MzY4NDIsMjM4NTE

3. Foglalkozásterv

Téma: Hattyú – ismerkedés egy vízi madárral

A foglalkoztatott korcsoport: Kiscsoport

Az óvodai csoport neve: Méhecske/Mókuska

A foglalkozás helyszíne: P. Frangepán Katalin beregszászi bázisóvoda

A foglalkozás időpontja: 2025.03.26.

A foglalkozás formája: Frontális, egyéni.

Tevékenység típusa: Új ismeretet szerző tevékenység, ismétlő beszélgetés, kommunikációs, vers hallgatása, mozgásos játék, kézimunka.

Alkalmazott módszerek: Szemléltetés, bemutatás, magyarázat, eligazítás, közös tevékenység.

A foglalkozás céljai:

- **Oktatási cél:** Ismeretek szerzése és gyarapítása. Cél, hogy a gyerekek minél több ismerettel rendelkezzenek az állatok életéről. Érthető, jól szemléltetett bemutatással a feladat ismertetése, gyakoroltatása.
- **Nevelési cél:** Kudarcűrő képesség fejlesztése, türelem és kitartás ösztönzése, egymásra figyelés, felelősségtudat növelése,
Szociális képesség téren: Társas kapcsolatok, viselkedés, akarat megnyilvánulások fejlesztése, a tevékenységre kapott pozitív visszajelzéssel az önbizalom formálása;
Kognitív képesség téren: Gondolkodási műveletek fejlesztése, figyelem, fegyelmezettség a feladatok végzésekor és közlésekor, megfigyelőképesség a feladat bemutatásakor emlékezet fejlesztése;
- **Fejlesztési cél:**
Verbális képesség terén: Verbális kommunikáció, nyelvi kifejezőképesség fejlesztése önálló gondolatok, vélemények megformálásával, szókincsbővítéssel, fogalomismeret bővítés;
Testi képesség terén: Finommozgás, testi képességek fejlesztése; a kézügyesség, ábrázolás, beszédkésztség fejlesztése. Az eszközök adta lehetőségek kihasználásával a finommotorika, a vizuális figyelem, a figyelemmegosztás, az érzékelés, észlelés fejlesztése.

A foglalkozáshoz szükséges eszközök:

- Fehér, sárga és fekete gyurma
- Gyurmátábla

- Előkészített hattyú képek vagy egy játékfigura
- Halk zene a háttérben (pl. tóparti hangok vagy nyugodt klasszikus zene)

A foglalkozás időtartama: 15-20 perc.

Foglalkozás menete:

V. Szervezési szakasz:

- A terv gördülékenysége érdekében a környezetet átalakítjuk. Megkérem a gyerekeket, hogy ők is segítsenek. Kiosztjuk az alátéteket.
- Elővesszük az eszközöket: minden egyes asztalra szétosztjuk a táblákat, az előkészített gyurmákat.

A munkafolyamat a csoportszobában történik:

VI. Motiváció:

A gyerekeket egy mesével fogom motiválni, Deák Virág: Mese a táncoló hattyúról.

Ráhangelődés:

Megfigyelésre ösztönző kérdések:

- Láttál már hattyút? Hol?
- Milyen színű a hattyú?
- Szerinted mekkora lehet egy hattyú? Kisebb vagy nagyobb, mint egy kacska?

Élőhelyhez kapcsolódó kérdések:

- Hol szoktak élni a hattyúk? Víznél vagy erdőben?
- Mit gondolsz, tud repülni a hattyú?
- Szerinted mit eszik egy hattyú?

Érzelmi kapcsolódás, fantáziaindítás:

- Mit gondolsz, mit mondana nekünk egy hattyú, ha beszélni tudna?
- Ha te is hattyú lennél, mit csinálnál egész nap a vízen?
- Milyen érzés lehet úgy úszni, mint egy hattyú?

Alkotásra hangoló kérdések:

- Szeretnétek saját hattyút készíteni gyurmából?
- Milyen lenne a ti hattyútok? Fehér? Rózsaszín? Talán kék?

VII. Téma kitűzése

- Gyerekek ma egy nagyon különleges feladat vár ráink. Mint ahogy már a mesében hallhattuk és kitalálhattátok ma a hattyúkról és a csíkjairól fogunk tanulni.

IV. Alkotó szakasz:

A foglalkozás bevezető részében a gyermekek számára egy hattyút ábrázoló festményt vetítettem ki. Közösén megfigyeltük a képet, beszélgettünk arról, hogy mit látnak rajta, milyen színek és formák jelennek meg, és hogyan viselkedik az állat. A gyermekek megoszthatták élményeiket is – láttak-e már hattyút, hol találkoztak vele, milyen benyomásaik voltak róla.

A beszélgetés során megismertük a hattyú élőhelyét, életmódját és különleges megjelenését. Külön kitértünk a hattyú kecses mozgására, fehér tollazatára, valamint arra, hogy milyen szerepet tölt be a természetben.

A feldolgozás gyakorlati részében a gyermekek gyurmából készíthettek saját hattyúfigurát. A gyurmázás megkezdése előtt közösén átismételtük a gyurmázás során betartandó szabályokat, majd bemutattam a szükséges technikákat: a formázást, sodrást és simítást. A gyerekek szabadon alkothattak, saját elképzelésük szerint formázhatták meg a hattyút.

A tevékenység során végig figyelemmel kísértem a gyermekek munkáját, szükség esetén segítséget nyújtottam, és biztató, bátorító visszajelzésekkel támogattam őket. Kiemelten ügyeltem arra, hogy minden gyermek megtapasztalhassa az alkotás örömét, és fejlődhessen a kézügyessége, finommotorikája, valamint esztétikai érzéke.

Utalás a munka befejezésére:

-Gyerekek úgy látom már lassan mindenki befejezte a saját kishattyúját, úgyhogy gyertek tegyük őket egymás mellé és nézzük meg mennyi különböző hattyú született.

Miután mindenki kész gyertek mozgassuk meg magunkat.

V. Befejező szakasz:

Torna perc: Most mozgassuk meg magunkat egy kicsit a sok munka után erre a mondókára.

Ujjainkat mozgatjuk, (előre nyújtott karral mozgatjuk az ujjainkat)
karjainkat forgatjuk, (karkörzés előre)
előre-hátra hajolunk, (csípőre tett kézzel előre, majd hátra hajolunk)
és a végén tapsolunk. (tapsolunk ritmusra)

Az élmények és tapasztalatok megbeszélése:

Meg beszéljük, hogy miről volt szó a foglalkozás alatt, miről beszéltünk, milyen új dolgokat tanultunk meg, mit készítettünk.

Ismétlő kérdések:

- Milyen volt gyurmából formázni a hattyút? Könnyű vagy nehéz volt?
- Mi volt a legszórakoztatóbb, amikor készítetted a hattyút?

- Mi tetszett neked a legjobban a saját hattyúdnak?
- Ma igazán ügyesen dolgoztatok. Nagyon büszke vagyok rátok.
- Hogy tetszett nektek a torna?
- Köszönöm a foglalkozást, és hogy ilyen ügyesek voltatok.

3. Foglalkozásterv melléklete

1. Deák Virág: Mese a táncoló hattyúról (mese)

Ismeritek a hattyúkat? Ezeket a csodálatos, kecses, hófehér lényeket? Bizony ők vízi madarak, imádnak úszni a víz tetején. Ilyenkor a tó habjai fodrozódnak, a napfényben pedig olyan, mintha minden hattyú táncolna.

A legszebben a hattyúk közül mégis Rella táncolt. Forgott a tücskök ciripelésére, repült a méhek zümmögésére, és siklott a nádi poszták varázsos dalaira.

Egy szép, nyári napon gyerekek jöttek a tó partjára. Hoztak magukkal nagy elemózsiás táskákat, és néhány kenyérhéjat dobtak a tavon pihenő hattyúknak.

– Milyen kedvesek! – gondolta Rella. – Hoztak nekünk ennivalót.

Közelebb úszott, és felszedegette a vízben puhára dagadt kenyérdarabokat. Egyenesen a part felé siklott, hogy még többet ehessen. Már majdnem elérte a nádist, amikor hirtelen – jaj! – valami beleakadt a szárnyába és a lábába.

– Segítség, segítség! – kiabálta Rella rémülten, de a többi hattyú túl gyáva volt ahhoz, hogy megmentse. Nagy szárnycsapásokkal elmenekültek a tóról.

A fiatal hattyú testére hurok került, és a drót belemélyedt a szárnyába, és eltörte a lábát is. Egy csapda volt, amelyet a gyerekek tettek a vízre. Így szerették volna a madarat befogni. De Rella olyan kétségbeesetten kapálózott, hogy a gyerekek nem tudták őt a partra vonszolni.

– Hagyjuk itt, nem megyünk vele semmire! – hallotta Rella az idősebbik fiú hangját.

– Legalább néhány tollát tépjük ki! Azok értékesek ám, a suliban senkinek nincs ilyen! – dörzsölte össze tenyerét egy kislány, és közelebb úszott a vízen vergődő hattyúhoz.

Rella legszebb tollait tépte ki, pont a fájós szárnyából. Kétségbeesetten rikoltozott, de senki nem jött, hogy segítsen rajta. A gyerekcsoport pedig egyre távolodott.

Sokáig küzdött Rella a drótcsapdával, de minél jobban kapálózott, annál jobban megszorult a hurok a testén. Végül egészen kimerült, és hagyta, hogy a víz lágy sodrása a tó közepére úsztassa. A fülemüle egy bánatos dalt énekelt, és Rella olyan szívesen táncolt volna! Ám a fájdalomtól egészen megmerevedtek szárnyai.

A nap lecsúszott az égboltról, és vörösre festette az eget és a tavat. A hattyúk nem tértek vissza ezen az éjjelen. Rella egyedül volt. Gondolkodott, vajon miért csalták csapdába ezek a gyerekek? Hiszen ő nem ártott nekik. Mit akarhattak tőle? Ahogy így szomorkodott, hirtelen a tavon imbolygó fényre lett figyelmes. Egy csónak közeledett hozzá, lassan, lomhán siklott a tükörsima vízén.

– Ő az, kisfiam? – hallotta Rella, ahogyan a csónakban evező öreg bácsi megszólítja a mellette ülő kisfiút.

Rella felismerte őt. Ez a fiúcska is ott volt délután a gyerekcsapattal a tóparton.

– Igen, Nagyapa! A szárnyába és a lábába akadhatott a hurok, amit a nagyok kiraktak – válaszolt a kisfiú, és a szeme könnyes volt az aggodalomtól.

Az öreg lágyan a csónakba húzta Rellát. A hattyú olyan fáradt volt, hogy hagyta. Nagyon félt, de a fájdalom eluralkodott rajta. Az öreg és a kisfiú hazavitték a beteg madarat, és egy meleg kuckóba tették. Itt ápolták, adtak neki enni, és bekötözték a sebeit.

Rella napról napra erősödött, egyre jobban lett, és már nagyon hiányzott neki a tó. Egy szép őszi reggelen aztán a kisfiú és a bácsi egy puha ládába tette a hattyút. Az autóban semmit nem látott, de érezte, most jött el az idő. És valóban! Amikor az autó ajtaja kitárult ő megint megpillanthatta a tó csillogó felszínét.

Csodás, őszi idő volt, és ő újra hallhatta az ismerős hangokat. Amint vízre bocsátották, hátranézett, és hálásan megrebegtette szárnyait.

A bácsi és a kisfiú még sokáig nézték őt, ahogy forgott a tücskök ciripelésére, repült a méhek zümmögésére, és siklott a nádi poszáták varázsos dalaira. Boldog volt, hogy újra szabad lehet!

2.

kép: Akvarell - Hattyú (2023.)

Letöltés helye: <https://www.meska.hu/p5034166-akvarell-hattyu-2023>

[Letöltés ideje: 2025.03.26.]

Kérdőív

Az animalisztikus műfaj a díszítő- és iparművészetben és annak megvalósítási lehetőségei az óvodáskorú gyermekek alkotó munkájában

Tisztelt Óvodapedagógus!

Veres Emília vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola óvodapedagógia szakának IV. évfolyamos hallgatója.

Szakedolgozatom megírásához kérem az Ön értékes segítségét. Dolgozatom témája: Az animalisztikus műfaj a díszítő- és iparművészetben és annak megvalósítási lehetőségei az óvodáskorú gyermekek alkotó munkájában.

A kérdőív elsősorban gyakorló óvodapedagógusok számára készült. A válaszadás anonim módon történik, a begyűjtött adatokat kizárólag kutatási célokra használom fel, bizalmasan kezelem őket.

Ezúton is hálásan köszönöm idejét, támogatását és együttműködését!

1. Életkora

- 18-25
- 26-35
- 36-50
- 50 év felett

2. Melyik óvodai intézményben dolgozik jelenleg? (Saját válasz)

.....

3. Hány éve dolgozik óvodapedagógusként?

- 1-3 év
- 4-10 év
- Több mint 10

4. Milyen típusú óvodában dolgozik?

- Állami
- Magán
- Alternatív
- Vegyes típusú

5. Milyen életkorú gyermekekkel dolgozik rendszeresen?

- 3-4 év
- 4-5 év
- 5-6 év
- 3-6 év

6. Használ-e Ön rendszeresen állatábrázolással kapcsolatos foglalkozásokat az óvodában?

- Igen
- Nem
- Ritkán

7. Milyen gyakran szervez állatos témájú kézműves foglalkozásokat a csoportjában?

- Hetente
- Havonta
- Félévente
- Ritkán

8. Milyen technikákat használ leggyakrabban az állatok ábrázolásához? (Több válasz is lehetséges)

- Rajzolás/festés
- Gyurmázás/agyozás
- Papírhajtogatás (origami)
- Kézműves termékek készítése természetes anyagokból (levelek, magvak stb.)
- Kollázskészítés
- Más (kérjük, nevezze meg)

9. Melyik technikát tartja a legalkalmasabbnak az óvodások számára az állatok ábrázolásához? Miért? (Saját válasz)

-

10. Hogyan választja ki, hogy milyen állatokat ábrázoljanak a gyerekek?

- Gyermekek érdeklődése alapján
- Foglalkozás témája szerint
- Szezonális vagy ünnepi alkalmakhoz kötődően
- Más szempontok alapján (kérjük, részletezze)

11. Mennyire találja fontosnak az állatok ábrázolását a gyerekek kreativitásának és képzelőerejének fejlesztése szempontjából?

- Nagyon fontos
- Fontos
- Semleges
- Kevésbé fontos
- Nem fontos

12. Milyen stílusokat részesít előnyben az állatok ábrázolásakor?

- Realisztikus
- Absztrakt
- Mesés/fantázia alapú
- Egyszerűsített/szimbólum jellegű

13. Milyen anyagokat használ leggyakrabban az állatfigurák elkészítéséhez? (Több válasz is lehetséges)

- Papír
- Festék
- Gyurma/agyoz
- Természetes anyagok (levelek, faágak stb.)
- Egyéb (kérjük, nevezze meg)

14. Hogy érzi, mennyire segítik ezek a foglalkozások a gyerekek természetismeretének bővítését?

- Nagyon sokat
- Közepesen
- Semleges
- Kevésbé
- Egyáltalán nem

15. Melyik korosztályban alkalmazza legszívesebben az állatok ábrázolását?

- Kiscsoport
- Középső csoport
- Nagycsoport
- Minden korosztályban

16. Hogyan vonja be a gyerekeket az állatok megismerésébe a foglalkozások során?

- Beszélgetéseken keresztül
- Meséken keresztül
- Videókat vagy képeket mutat be
- Kirándulásokat szervez
- Más módszerekkel (kérjük, részletezze)

17. Hogyan értékeli a gyerekek kreativitását és önkifejezését az állatok ábrázolása során?

- Nagyon kreatívak és egyediek
- Jól kifejezik önmagukat, de szükségük van iránymutatásra
- Kevésbé kreatívak, több segítségre van szükségük
- Nem igazán jellemző a kreativitás

18. Milyen nehézségekkel szembesül az állatos foglalkozások során? (Több válasz is lehetséges)

- Anyagok beszerzése
- Gyermek figyelmének fenntartása
- Technikai nehézségek (pl. bonyolult technikák)

- Időhiány
- Egyéb (kérjük, nevezze meg)

19. Hogyan segítik az állatos kézműves foglalkozások a gyerekek motorikus készségeinek fejlődését?

- Nagyban hozzájárulnak
- Közepesen hozzájárulnak
- Kevésbé van hatásuk
- Egyáltalán nem fejlesztenek motorikus készségeket

20. Van-e olyan ötlete vagy javaslata, amelyet szívesen megosztana az állatok ábrázolásának foglalkozásaihoz kapcsolódóan? (Saját válasz)

-

21. Használ-e technikai taneszközöket a munkája során?

- Igen
- Nem
- Ritkán

22. Volt-e már olyan projekt vagy témahét, amelyben az állatok, vagy az állatábrázolás központi szerepet kapott? Ha igen, kérem, írja le röviden!

.....

23. Milyen eszközöket biztosít az intézmény a vizuális neveléshez? (Több válasz is megjelölhető)

- Alap eszközök (ceruza, papír, festék, olló stb.)
- Különféle gyurma, agyag
- Technikai eszközök (projektor, laptop stb.)
- Újrahasznosítható alapanyagok
- Saját eszközeimet használom kiegészítésként

24. Használ-e modern technikai eszközöket a vizuális nevelésben? Ha igen, melyeket?

(Több válasz is megjelölhető)

- Interaktív tábla
- Projektor
- Tablet
- Számítógép
- Nem használok ilyen eszközöket

25. Hasznosnak tartja-e a digitális eszközök alkalmazását az óvodáskorú gyermekek állatábrázolásával kapcsolatos tevékenységek során? (Kérem, a leginkább jellemző választ jelölje meg.)

- Igen, kifejezetten hasznosnak tartom – támogatja a vizuális szemléltetést és inspirációt nyújt a gyermekeknek.
- Inkább hasznos – de fontosnak tartom az egyensúlyt a hagyományos technikákkal.
- Részben – csak korlátozottan, felnőtt irányítással tartom megfelelőnek.
- Nem tartom különösebben hasznosnak – a gyermekek számára a kézzel végzett alkotás az elsődleges.
- Nem, szerintem nem illeszkedik az óvodai vizuális nevelés céljaihoz.

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Veres Emilia

Науковий керівник / Експерт

Автор Ілдіко Гребі

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

9.78%

9.78%

КП 1

1.65%

1.65%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

14749

Кількість слів

115772

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	0
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	0
Парафрази (SmartMarks)	a	112

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://ovisuli.hu/tanfolyam/grafomotoros-fejlesztes/	119 0.81 %
2	http://www.keramital.hu/mi_a_keramia.html	100 0.68 %
3	https://docplayer.hu/27017846-A-roman-stilusu-epiteszet.html	91 0.62 %
4	https://gyerekemnekmagyarul.com/monda-a-csodaszarvas/	90 0.61 %
5	https://ovisuli.hu/tanfolyam/grafomotoros-fejlesztes/	80 0.54 %